

Gamla eller nya väljare?
En studie av förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och populistpartiers stöd i
Västeuropa 1998 - 2018

Laura Fagerlund, 37590
Pro gradu-avhandling i statskunskap
Handledare: Kimmo Grönlund
Fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi
Åbo Akademi
2020

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER OCH EKONOMI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Statskunskap	
Författare: Laura Fagerlund	
Arbetets titel: Gamla eller nya väljare? En studie av förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och populistpartiers stöd i Västeuropa 1998 - 2018	
Handledare: Kimmo Grönlund	Handledare:
<p>Abstrakt: I denna avhandling studeras sambanden mellan förändring i väljarstöd för populistiska partier och förändring i valdeltagande, och mellan förändring i väljarstöd för populistiska partier och väljarrörlighet. Syftet med att studera dessa samband är att bringa klarhet i frågan om populistiska partiers väljarstöd kommer från personer som inte röstat förr, eller från personer som röstat på andra partier förr. Om väljarstödet för ett parti ökar samtidigt som valdeltagandet ökar, kan man anta att väljarstödet växer eftersom personer som inte röstat i tidigare val nu röstar på partiet. Om väljarstödet för ett parti ökar samtidigt som väljarrörligheten ökar, kan man anta att väljarstödet växer eftersom personer som tidigare röstat på andra partier nu röstar på partiet vars väljarstöd ökar. I avhandlingen analyseras 37 populistiska partier från Västeuropa under tidsperioden 1998 till 2018.</p> <p>För att studera sambanden används korrelations- och regressionsanalys. Korrelationsanalysen visar om det finns ett samband mellan två variabler, medan regressionsanalysen visar effekten av den oberoende variabeln på den beroende variabeln. Där till undersöker jag om sambandet mellan förändring i väljarstöd och förändring i valdeltagande, och mellan förändring i väljarstöd och väljarrörlighet, skiljer sig mellan höger-, center- och vänsterpopulistiska partier.</p> <p>Enligt avhandlingens resultat är sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier starkare än sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier. Sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd är starkast för vänsterpopulistiska partier, medan sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd är starkast för centerpopulistiska partier. Sambandet är dessutom negativt. Detta tyder på att vänsterpopulistiska partier erhåller väljarstöd från personer som röstat på andra partier förr, medan centerpopulistiska partier erhåller väljarstöd då valdeltagandet sjunker.</p>	
Nyckelord: populism, väljarrörlighet, valdeltagande, Västeuropa	
Datum: 16.5.2020	Sidoantal: 77 (text)

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
2.	Centrala begrepp	4
2.1	Förändring i valdeltagande	4
2.2	Väljarrörlighet	5
2.3	Populism	7
3	Syfte och forskningsfråga	12
4	Tidigare forskning	15
4.1	Förändring i valdeltagande och populistiska partier	15
4.2	Väljarrörlighet och populistiska partier	17
4.3	Förändring i valdeltagande och väljarrörlighet	19
4.4	Populistiska partier i Västeuropa	20
5	Data	29
5.1	Förändring i valdeltagande	29
5.2	Väljarrörlighet	30
5.3	Väljarstöd för populistiska partier	32
5.4	Populistiska partier i Västeuropa	32
6.	Metod	34
6.1	Bivariat korrelationsanalys och regressionsanalys	34
6.2	Operationalisering av variablerna	36
7.	Analys	41
7.1	Förändring över tid	41
7.2	Resultat från korrelations- och regressionsanalyserna	61
7.3	Resultat där Belgien och Luxemburg inte ingår	64
7.4	Diskussion om resultaten	67
7.5	Presentation av slutsatser	72
7.6	Konklusion	73

8. Diskussion	75
9. Källförteckning.....	78

1. Inledning

I denna avhandling analyseras förändring i valdeltagande och väljarrörlighet, för att undersöka vilken av dessa som har ett starkare samband med väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa. Väljarstödet för populistiska partier kommer nämligen endera från personer som inte röstat tidigare (vilket skulle ta sig uttryck i ökat valdeltagande) eller från personer som tidigare röstat på andra partier (vilket skulle ta sig uttryck i ökad väljarrörlighet). Det finns alltså logiska skäl att förvänta sig ett samband mellan förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet och väljarstödet för populistiska partier. Länderna som analyseras i denna avhandling ordnar parlamentsval ungefär lika ofta, kan räknas som ”äldre” demokratier och har ungefär lika stark partitillhörighet. Således kan avhandlingens resultat inte generaliseras att gälla alla populistiska partier i hela världen, men utfallet ger en bild av hur väljarstödet bland populistiska partier kan se ut.

Begreppet ”populism” används flitigt, och medier rapporterar om hur populistiska partier har blivit en etablerad del av partisystemet. Populistiska partier bygger sin politik på att skapa ett mellanrum mellan ”vanligt folk” och ”den korrupta eliten”, men i folkmun brukar partier som förenklar komplexa frågor också kallas populistiska. Direkt efter finanskrisen 2008 sporrades populism i södra Europa på grund av rädslan för fattigdom och arbetslöshet, medan populismen i centrala och västra Europa sporrades av rädslan för vad finanskrisen kunde resultera i om den också angrep resten av Europa. (Euronews, 2018) År 2017 valdes populism till årets ord av *Cambridge University Press*, vilket stärker begreppets nyhetsvärde. Bakgrunden till att man valde ordet populism är att fenomenet både är lokalt och globalt. Begreppet populism var ett ofta sökt ord i *Cambridge Dictionary*, t.ex. då påven Franciskus i januari 2017 varnade för den växande populismen. (University of Cambridge, 2017) Andra händelser med anknytning till populism är bl.a. Storbritanniens pågående utträde ur Europeiska unionen och Marine Le Pens starka presidentval i Frankrike 2017.

Eftersom populistiska partier grundar sig på olika ideologier, som t.ex. konservatism, ser troligtvis väljarstödet olika ut för partierna. Som bekant skiljer sig t.ex. väljarstödet bland

högerpartier från väljarstödet bland vänsterpartier. Högerextrema partier erhåller röster från egenföretagare, små- och mellanskaliga entreprenörer och yrkesarbetare. Yrkesarbetare känner sig övergivna av socialdemokratiska partier, medan små- och mellanskaliga entreprenörer är besvikna på center–höger-partier. Högerextrema populistiska partier är mest framgångsrika bland lågutbildade män, unga väljare (i 20-årsåldern) och äldre väljare (i 60-årsåldern). Dessa grupper har en större misstro mot politiska institutioner, samtidigt som de uppvisar en högre grad av xenofobi. Center–höger-partier har till skillnad från högerextrema partier inte en tydlig väljarbas, utan erhåller röster från olika grupper. Extremvänstern erhåller sina röster från ekonomiskt marginaliserade, och de som motsätter sig orättvisan kapitalismen och globaliseringen innebär. (Zaslove 2008, s. 327-331) Troligen skiljer sig väljarstödet också för höger-, center- och vänsterpopulistiska partier. Således är det särskilt intressant att undersöka väljarstödet hos alla populistiska partier tillsammans, utöver att undersöka väljarstödet skilt för höger-, center- och vänsterpopulistiska partier. Dessutom är nuvarande forskning oftast begränsad till antingen högerpopulism eller vänsterpopulism. Studier där populistiska partier från olika ytterligheter av vänster–högerskalan undersöks är förhållandevis få. Denna avhandling går inte in på otaliga faktorer som definierar väljare som lägger sin röst på populistiska partier, men åtminstone kan avhandlingen ge en indikation på om det finns en betydande del av väljarstödet som är tidigare passiva politiska aktörer eller som tidigare varit aktiva. Om ett signifikant samband finns, kan man anta att populismen är mer betydelsefull för väljaren än vad vänster–högerskalan är.

Populistiska partier i Europa har på allvar ökat i antal och makt från och med millennieskiftet: stödet för populistiska partier i Europa har ökat från 7 % år 1998 till mer än 25 % år 2018 (The Guardian, 2018a). Väljarrörligheten, dvs. att väljare växlar sitt stöd mellan partier, började öka i stora delar av Västeuropa i slutet av 1960-talet (Mair 1997, s. 41) och har fördubblats i etablerade demokratier sedan samma decennium (Dalton 2014, s. 229). Valdeltagandet har sjunkit globalt sedan början av 1990-talet (IDEA 2016). Det ökade antalet partipolitiskt obundna möjliggör grundandet av nya partier som kan få väljarstöd av dem som inte anser sig tillhöra ett parti (Dalton 2014, s. 197). Det är alltså mycket möjligt, om inte helt säkert, att förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet har

ett samband med väljarstödet för populistiska partier. Att studera hur dessa tre variabler samvarierar är aktuellt och bidrar till den pågående diskussionen om populismens framgång i Västeuropa på två sätt: genom att inkludera flera än bara höger- eller vänsterpopulistiska partier och genom att undersöka om förändring i väljarstödet för dem beror på förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet.

I avhandlingen kommer jag först definiera populism, valdeltagande och väljarrörlighet. Därefter presenterar jag avhandlingens syfte och forskningsfråga, varpå jag för en diskussion om tidigare forskning inom ämnet. Sedan presenterar jag data som används i analyserna, och metoden enligt vilken analyserna görs. Därefter följer analyserna och presentation av resultaten. Avhandlingen avslutas med en diskussion om resultaten och en återkoppling till syftet och forskningsfrågan.

2. Centrala begrepp

I detta kapitel preciserar jag vad som menas med förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och populism. Även om åtminstone de två första begreppen kan uppfattas vara självklara, kräver alla tre begrepp en definition inom ramen för denna studie.

2.1 Förändring i valdeltagande

Valdeltagande mäts ofta som procenten av totala röster i jämförelse med populationen. (Bartolini & Mair 1990, s. 174). I denna avhandling används data som International IDEA (Institute for Democracy and Electoral Assistance) samlat ihop. De definierar valdeltagande som *"The total number of votes cast (valid or invalid) divided by the number of names on the voters' register, expressed as a percentage."* (IDEA 2018) Fritt översatt till svenska heter definitionen *det totala antalet röster (giltiga och ogiltiga) dividerat med antalet namn i röstregistret, uttryckt i procent*. Det är viktigt att betona att man dividerar antalet röster med *antalet namn i röstregistret* och inte antalet röster med den myndiga populationen, eftersom rösträtten oftast grundar sig på åtminstone medborgarskap. Den myndiga populationen innefattar alltså flera individer än antalet röstberättigade. Om man jämför valdeltagandet med hela den myndiga populationen blir resultatet snedvridet. IDEA har även data av valdeltagande i förhållande till antalet individer som är tillräckligt gamla för att få rösta. Denna typ av beräkning förutsätter en exakt räkning av populationen. VAP innefattar personer som av olika orsaker inte kan rösta, samtidigt som den utesluter utomlands bosatta med rätt att rösta. (Norris 2005, s. 40–41).

I denna avhandling ingår två länder (Belgien och Luxemburg) som tillämpar obligatoriskt valdeltagande, dvs. att alla medborgare måste rösta vid valtillfälle. Detta kan naturligtvis påverka röstningsbeteendet och väljarrörligheten, och således undersöks också sambandet mellan förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet och väljarstöd utan att inkludera dessa två länder.

Denna avhandling ser inte på förändring i valdeltagandet på individnivå, och det finns naturligtvis en risk att nyttig information inte kommer fram. T.ex. kan valdeltagandet hållas på samma nivå i två val även om intressanta förändringar sker. Person A kan rösta i endast det första valet, medan person B endast röstar i det andra valet. Denna förändring syns inte i det aggregerade valdeltagandet, eftersom person B i princip tagit person A:s ”plats” i det andra valet. En liknande förändring kan också ske på en större nivå, där tusentals människor kan ta varandras plats. Data på individnivå skulle alltså ge ett mycket mer valitt resultat, men åtminstone kan förändringen i valdeltagandet indikera på om det finns en verklig korrelation mellan förändring i väljarstöd och förändring i valdeltagande.

2.2 Väljarrörlighet

Pedersens (1979) artikel *Electoral Volatility in Western Europe 1948-1977* är grunden för många studier om väljarrörlighet – och också grunden för datainsamlingen som används i denna avhandling. Pedersen skriver i artikeln att det skett flera förändringar i förhållandet mellan partier och deras väljare, som har tagit uttryck i bl.a. försvagad partitillhörighet och avhopp från konventionella partier till nya partier. Han önskar studera om denna förändring är slumpmässig eller en indikation på ett förändrat partisystem. Denna typ av frågeställning är naturligtvis för bred för att studeras närmare i en artikel. Således ser Pedersen endast på väljarens roll i form av väljarrörlighet. Väljarrörlighet är, enligt honom *”the net change within the electoral party system resulting from individual vote transfers.”* Det handlar alltså om hur antalet individuella röster flyttas från förlorande partier till vinnande partier mellan val, en slags bruttorörlighet. Hans slutsats är att väljarrörligheten generellt ökar i Europa, och att fall med låg väljarrörlighet blir färre. (1979) Sedan Pedersens artikel blev publicerad har det gått en lång tid (drygt 40 år), och således kan vi inte anta att hans slutsats fortfarande gäller. Nyare forskning, som presenteras i kapitel 4, visar dock att Pedersens slutsats fortsättningsvis är giltig.

Bartolini och Mair diskuterar konceptet väljarrörlighet i *Identity, competition, and electoral availability* och definierar väljarrörlighet som "the net electoral change between two consecutive elections" (1990, s. 19) och påpekar att det finns flera namn för begreppet, som t.ex. väljarinstabilitet eller -mobilitet. Bartolini och Mairs definition skiljer sig från Pedersens, men de står inte i konflikt med varandra. Båda nämner nettoförändringen, alltså hur stor partiförskjutningen är. Pedersen väljer att lyfta fram den individuella rösten medan Bartolini och Mair lyfter fram att förändringen sker mellan två på varandra följande val. Det är således de individuella rösterna som orsakar en förändring mellan två valresultat. Väljarrörlighet kan mätas på flera nivåer: för ett enskilt parti, för en grupp partier, eller för hela partisystemet (total väljarrörlighet). Total väljarrörlighet kan fungera som en *indikator* för antalet individuella röster som flyttats. Det är omöjligt att veta den exakta väljarrörligheten, eftersom det t.ex. mellan val sker förändringar i väljarkåren. Nya väljare gör inträde på den politiska arenan, medan gamla väljare går bort. Den beräknade totala väljarrörligheten över tid *reflekterar* således motsvarande förändringar i den individuella väljarrörligheten. (1990, s. 20-27)

Baldini och Pappalardo förklarar i *Elections, Electoral Systems and Volatile Voters* att syftet med väljarrörlighet är att presentera nettorörligheten, som kan räknas på flera nivåer. De definierar väljarrörlighet som den klassiska indikatorn på skiljelinjers (in)stabilitet och partier och partisystem som bygger på dessa skiljelinjer. (2008, s. 35) Baldini och Pappalardo (2008, s. 102) hävdar att väljarrörlighet avspeglar den ideologiska och organisatoriska makten partier har över sina väljare, och att denna makt systematiskt och snabbt försvagats sedan 1990-talet. Bartolini och Mair (1990, s. 23-24) skriver att väljarrörlighet kan fungera som en indikator för bl.a. försvagad partitillhörighet och röster baserade på en sakfråga framför ett individuellt parti.

Inom ramen för denna avhandling är det värt att nämna att Baldini och Pappalardo (2008, s. 137-138) i sin artikel visar studieresultat som hävdar att väljarrörlighet är oberoende av antalet partier, och att väljarrörlighet kan vara ett villkor för dess variation. Däremot menar Bartolini och Mair (1990, s. 143) att antalet partier (och variationen i antalet) påverkar väljarrörligheten avsevärt. Det finns också en hel del andra institutionella

faktorer som påverkar väljarrörligheten, som t.ex. förändringar i valsystemet (s. 169). Det finns alltså motstridiga resultat om huruvida antalet partier påverkar väljarrörligheten eller inte. Denna avhandling kommer emellertid inte redogöra för alla faktorer som påverkar förändring i valdeltagandet, väljarrörlighet och väljarstödet för populistiska partier. Istället ligger sambandet mellan variablerna i fokus. Följaktligen är det intressant att undersöka om sambandet mellan väljarstöd för populistiska partier och väljarrörlighet liknar varandra i länder med olika antal partier och olika valsystem.

Mot bakgrund av denna diskussion definieras väljarrörlighet, inom ramen för denna avhandling, som: *den totala nettoförändringen inom partisystemet orsakad av förflyttningen av individuella röster*. Definitionen baserar sig på Pedersens definition, vilket förefaller naturligt då datasamlingen som används i avhandlingen, av Emanuele (2015), grundar sig på Pedersens index.

2.3 Populism

Populism är, liksom många andra begrepp inom statsvetenskapen, problematiskt då man inte lyckats nå en slutlig definition trots många decennier av forskning. Således är målet med detta avsnitt inte att skapa en definition som kan appliceras på all statsvetenskaplig forskning, utan snarare att samla ihop specifika drag som kan räknas som populistiska i Västeuropa.

Cas Mudde, vars definition av populism ofta används, hävdar att populism har blivit en konventionell diskurs i västerländska demokratier. I den allmänna debatten finns det två tolkningar av populism. Å ena sidan uppfattar man populism som en emotionell och simplificerad diskurs som talar till folkets magkänsla. En sådan definition är problematisk att studera, då det är svårt att definiera när en diskurs räknas som emotionell och när den räknas som rationell. Å andra sidan uppfattar man populism som en anpasslig politik med syftet att snabbt tillfredsställa folket, eller att köpa röster, exempelvis genom att sänka skatterna precis före ett val. Denna tolkning är också problematisk att studera, då det är

svårt att avgöra när politiska beslut är opportunistiska och när de är stabila. (2004, s. 542-543) Populism kan dessutom, liksom många andra samhällsvetenskapliga begrepp, definieras enligt en radikal eller en klassisk klassificering. Enligt den förra finns det många karaktärsdrag som populistiska partier har gemensamt, men inget är exakt likadan som någon annan. Enligt den senare ska alla populistiska partier dela alla karaktärsdrag. Den klassiska definitionen passar bättre i en studie eftersom man enligt denna måste skapa en minimal definition av begreppet, alltså lyfta fram de absoluta nyckelegenskaperna som populistiska partier besitter. En minimal definition av ett begrepp stärker den konceptuella tydligheten, undviker elasticitet, och möjliggör komparativa analysmetoder. (Mudde & Kaltwasser 2012, s. 206) Enligt detta krav presenterar Mudde och Kaltwasser följande definition:

”an ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the volonté générale (general will) of the people.” (2012, s. 9)

De anser alltså att kärnan i populismen är avståndet mellan grupperna ”det äkta folket” och ”den korrupta eliten”. Det antagonistiska förhållandet mellan folket och eliten betraktar folket som positiv och eliten som negativ. Det äkta folket är en sluten, homogen grupp med gemensamma intressen och en gemensam vilja – allmänviljan. Mudde och Kaltwasser skriver att det är frågan om moralpolitik (äkta kontra korrupt) och inte situationsanpassad politik (makt, socio-kulturell status eller socio-ekonomisk status). (2012, s. 8-9) Enligt denna definition har populism två motpoler: elitism och pluralism. Enligt elitismen, som liksom populismen är svart-vit, ska politiken grundas på elitens åsikter framför det amoraliska folket. Pluralismen erkänner däremot samhällets heterogenitet. Populismen är inte elitistisk och upplever samhället som förhållandevis homogent, då det i grova drag finns två grupper (eliten och folket). (Mudde 2004, s. 543-544)

Forskare är inte ens överens om vad populism *är*. En del forskare anser att populism är en ideologi, medan andra hävdar att populism inte kan anses vara en ideologi, eftersom den ändå måste definieras på vänster–högerskalan. Andra menar att populism är en typ av mentalitet eller sätt att föra politik på. (Zaslove 2008, s. 322) Mudde definierar populism som en tunn ideologi som lätt kan kopplas till andra ideologier, som t.ex. socialism. (2004, s. 544) Populismen är tunn eftersom t.ex. uppfattningen om vem som tillhör ”det äkta folket” behöver en till ideologi att luta sig mot. (Kriesi 2014, s. 362) Cambridge Dictionary beskriver populism som *“political ideas and activities that are intended to get the support of ordinary people by giving them what they want”* (Cambridge University Press, 2017). Fritt översatt lyder definitionen ”politiska idéer och aktiviteter med syfte att få stöd av vanligt folk genom att ge dem vad de vill”. Definitionen skiljer sig från vad som diskuteras ovan, men lyfter ändå fram folket och en anpasslig politik som Mudde nämner. Jag vill notera ”politiska idéer och aktiviteter” eftersom de hänvisar till att populistiska partier grundar sig på en ”värdideologi” (*host ideology*) på vilken populistiska metoder appliceras. Detta är i linje med Muddes definition av populism som en tunn ideologi.

Trots denna oenighet finns det element som inom statsvetenskapen definieras som populistiska (m.a.o. tillhör en minimal definition), oavsett om man anser populismen vara en ideologi, en mentalitet eller ett verktyg. Populistiska partier finns dessutom på hela spektrumet av vänster–högerskalan, men det finns karakteristiska drag som är gemensamma för alla. Till följande redogör jag för en del karakteristiska drag inom populism.

”Folket” är, som tidigare nämnt, en viktig del av den populistiska diskursen. Folket är grunden till samhället och gemenskapen - den homogena gruppen av gemene män och kvinnor som får det dagliga livet att gå runt. I begreppet folket ryms människor från hela spektrum av politiska ideologier och samhällsklasser. Gemensamt är att de tillhör den ”normala” och ”vanliga” massan. (Zaslove 2008, s. 322) För populisterna kan folket definiera sig enligt t.ex. en etnisk identitet som anser sig vara hotad, men också som en grupp som är offer för ekonomiskt utnyttjande. Det viktiga är att folket skyller sin olycka på en upplevd grupp av korrupta eliter, eller en grupp av ”de andra” som den korrupta

eliten favoriserar. (The Guardian, 2018c) Hur folket definieras beror på vilka värderingar populismen kopplas till, t.ex. en högerextrem ideologi där invandrare inte är en del av ”det äkta folket”. Bland populisterna på den vänstra ytterligheten kan folket vara t.ex. de som inte gynnas av kapitalism. Mudde presenterar folket som en inbillad gemenskap, ungefär som nationen för nationalisterna. (2004, s. 546) Populistiska politiker grundar sina argument på att de representerar det vanliga folket. De anser sig representera politiska ”outsiders” som inte är motiverade av varken makt eller pengar, utan av plikten att tala för det vanliga folkets del. (Zaslavski 2008, s. 323) En karismatisk ledare, som också är en ”outsider” kan fungera som språkrör för allmänviljan, eftersom hen inte tillhör ”den korrupta eliten”.

”Den korrupta eliten” är ofta konventionella partier, vars politiker upplevs sätta sina personliga intressen framför väljarnas. Etablerade partier skapar ett konstgjort utrymme mellan dem själva och folket, medan populistiska partier är en ny typ av parti som representerar det förtryckta folket. Till skillnad från socialister, anser populisterna att folket inte behöver utbilda sig, eftersom sunt förnuft är grunden till den goda politiken. (Mudde 2004, s. 546-547) Man kan även särskilja en tredje grupp: ”de andra”, som utgör ett hot mot folket. Vänsterpopulister brukar prata om stora ekonomiska bolag och ekonomiska intressen, medan högerpopulister brukar prata om minoritetsgrupper som immigranter, arbetslösa, miljöaktivister och feminister. (Zaslavski 2008, s. 323) ”De andra” kan också definieras som en del av ”den korrupta eliten”. Vilka eliten/de andra är, är precis som definitionen av folket beroende av vilken ideologi det populistiska partiet lutar mot. Det kan t.ex. vara en kulturell elit (författare, intellektuella, artister), en ekonomisk elit (stora företag, ”rika”), en medieelit (journalister), eller en politisk elit (partier och politiker). Generellt kan skillnaden mellan höger- och vänsterpopulistiska partier beskrivas så, att högerpopulistiska partier definierar eliten på en kulturell grund, medan vänsterpopulistiska partier definierar dem på en ekonomisk grund. Det gemensamma mellan dessa ytterligheter är att eliten, oavsett vem som tillhör den, försummar folkets behov. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 194, 196)

Populismen betraktar alltså allmänviljan som grunden för en god demokrati. Allmänviljan är dessutom alltid rätt, eftersom ”det äkta folket” är en sluten, homogen grupp. Populister

kritiserar den representativa demokratin, eftersom eliten inte kan kontrolleras. Folket har inte längre kontroll över politiken, och kontrollen måste därför återinföras. Med andra ord kan man säga att populismen är anti-institutionalistisk. Populister vill se mera direkt demokrati, eller en starkare koppling mellan massan och den politiska eliten. Enligt dem är det trots allt folket som bär på sanningen. (Kriesi 2014, s. 363) I jämförelse med en liberal demokrati, där allmänviljan uttrycks via förmedlare, anser populister att allmänviljan ska uttryckas direkt av "det äkta folket". Eftersom västeuropeiska länder generellt grundar sig på en liberal demokrati, korrelerar politiskt missnöje och väljarstöd för populistiska partier. De som röstar på populistiska partier, är ofta missnöjda med det politiska systemet. (Rooduijn, van der Brug & de Lange 2016, s. 33-34)

Sammanfattningsvis är definitionen för populism i denna avhandling Muddes definition av begreppet. Att använda hans definition är naturligt, i och med att fastställandet av vilka partier som ska undersökas grundar sig på Muddes definition. Fritt översatt till svenska lyder definitionen av populism: *"en ideologi som betraktar att samhället i slutändan är separerat i två homogena och antagonistiska grupper, 'det äkta folket' kontra 'den korrupta eliten', och som argumenterar för att politiken ska vara ett uttryck för volonte générale (allmänviljan) hos folket"*. I avhandlingen studeras populistiska partier från hela spektrumet på vänster-högerskalan, och eftersom det inte finns konsensus om vad populism är, definierar jag populistiska partier som: *partier som stödjer populistiska idéer och aktiviteter*. Det är emellertid inte en helt oproblematiserad definition, eftersom alla partier är populistiska till en viss utsträckning. Alla partier använder troligen vid något skede populistiska verktyg för att föra fram sin ståndpunkt. Däremot bygger inte alla partier sin politik på populism – och de partier som gör det undersöks i denna avhandling. Vilka partier som tillhör denna grupp, alltså partier som till stor del bygger hela sin politik på populism, inom ramen för denna avhandling har bestämts av en grupp forskare, bl.a. Mudde, och presenteras i kapitel 4.4. Populistiska partier i Västeuropa.

3 Syfte och forskningsfråga

I detta kapitel presenteras forskningsfrågan och syftet med avhandlingen. Syftet är att bringa klarhet i frågan om stödet för populistiska partier kommer från andra partiers väljare eller från röstberättigade som inte tidigare röstat i val. Utfallet av analysen ger en indikation på hur väljarstödet bland populistiska partier ser ut – består det huvudsakligen av tidigare passiva röstberättigade eller av väljare som röstat på andra partier förr? Tidigare forskning pekar på ett samband mellan å ena sidan förändring i valdeltagande och väljarstöd för populistiska partier, å andra sidan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier. Det finns däremot inte, åtminstone vad jag har hittat, en studie som undersöker båda sambanden med syftet att klargöra vem som röstar på populistiska partier i Västeuropa – tidigare passiva röstberättigade eller personer som röstat på andra partier tidigare.

Jag avgränsar mig tidsmässigt till från år 1998 till 2018, och geografiskt till Västeuropa. Européer röstar förhållandevis sällan (Dalton 2014, s. 193), och en naturlig avgränsning i denna studie är således europeiska partier, eftersom en global studie skulle innebära att man även behöver ta i beaktande hur ofta medborgare röstar i politiska val. Äldre demokratier tenderar att ha lägre väljarrörlighet (Mainwaring et al. 2017, s. 624; Baldini och Pappalardo 2008, s. 10). Således finns det orsak för att avgränsa sig till antingen äldre eller nyare demokratier i denna studie. Förhållandet mellan väljarstöd för populistiska partier och väljarrörlighet i Västeuropa är speciellt intressant, då väljarrörligheten troligen är mer stabil i området i förhållande till t.ex. Östeuropa med nyare demokratier. Därtill är partitillhörigheten starkare i Västeuropa (inkluderat Sydeuropa) än Östeuropa. (Van Biezen, Mair & Poguntke 2012, s. 29) Dessutom är det motiverat att avgränsa sig till mer gynnsamma fall, alltså att analysera länder som liknar varandra (äldre demokratier, starkare partitillhörighet). Om ett samband finns i Västeuropa, finns det en orsak att studera fall i andra delar av världen. Under 2000-talet har det skett anmärkningsvärda förändringar globalt och regionalt (bl.a. finanskrisen 2008 och flyktingvågen 2015), vilket har skapat en snöbollseffekt av ökande väljarstöd för populistiska partier. Därtill kan man med säkerhet säga att populistiska partier i Europa på allvar ökade i antal och makt från

och med millennieskiftet. (The Guardian, 2018a). Det finns alltså grund för att avgränsa studien till populistiska partier i Västeuropa från ungefär millennieskiftet tills idag.

Avhandlingens forskningsfråga är således:

Kommer väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa främst från andra partiers väljare eller röstberättigade som inte röstat i tidigare val?

- Finns det ett samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?
- Finns det ett samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?

Om svaret är ja på den första delfrågan, kan en del av populistiska partiers anhängare komma från andra partier. Om svaret är ja på den andra delfrågan, kan en del av populistiska partiers anhängare vara personer som inte röstat i tidigare val. Således är förändringen i väljarstödet för populistiska partier den huvudsakliga beroende variabeln, medan förändring i valdeltagande och väljarrörlighet är de oberoende (förklarande) variablerna. Analysen har dessutom tre beroende variabler till (väljarstödet för höger-, vänster- och centerpopulistiska partier) för att ta reda på om det finns intressanta skillnader mellan partifamiljerna.

Som nämnt i inledningskapitlet, finns det skäl att förvänta oss ett samband mellan de oberoende variablerna och de beroende variablerna, eftersom ökat politiskt väljarstöd för ett parti grundar sig på att tidigare passiva väljare plötsligt blivit aktiva eller att väljare från ett parti lägger sin röst på ett annat parti. Min hypotes är att det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa, alltså att en del av väljarstödet för populistiska partier kommer från personer som röstat på andra partier tidigare. Min underhypotes är att sambanden är starkare för högerpopulistiska partier än andra populistiska partier. Jag tror inte att det finns ett signifikant samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för

populistiska partier. Hypoteserna motiveras med hänvisning till kapitel 4 "Tidigare forskning".

H₁: Sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier är svagare än sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier.

H_{2a}: Det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa.

H_{2b}: Sambandet är starkare för högerpopulistiska partier än för andra populistiska partier.

4 Tidigare forskning

I detta kapitel presenterar jag vad tidigare forskning kommit fram till i fråga om väljarstödet för populistiska partier. Först redogör jag för förändring i valdeltagande och populistiska partier och sedan om väljarrörlighet och populistiska partier. Därefter diskuterar jag sambandet mellan avhandlingens oberoende variabler, förändring i valdeltagande och väljarrörlighet, och avslutar med att redogöra för populistiska partier i Västeuropa.

4.1 Förändring i valdeltagande och populistiska partier

I *Democratic Phoenix – Reinventing Political Activism* presenterar Norris ett teoretiskt ramverk som förklarar politisk aktivism, vilket har utvecklats och formats av bl.a. samhällelig modernisering och ökat humankapital. På mikronivå kan aktivism förklaras med motivation, t.ex. politiskt förtroende. Norris skriver också om att de mest cyniska också kan vara de politiskt mest engagerade. (2002, s. 20) Jag drar linjer till det populistiska missnöjet med eliten och antar att större väljarstöd för populistiska partier därför också kan ha en påverkan på valdeltagandet. Forskare är inte överens om huruvida missnöje sporrar politiskt deltagande eller inte, men att missnöje är en faktor som ska tas i beaktande (Dalton 2014, s. 65). Populism påverkar också demokratins kvalitet. Populistiska partier kan mobilisera ”det förtryckta folket” och på så sätt integrera dem politiskt. (2012, s. 21) Troligtvis kan populistpartier då också mobilisera ”den tysta massan”, alltså aktivera passiva väljare. Således kan det finnas ett samband mellan ökat väljarstöd för populistiska partier och ökat valdeltagande. Dalton (2014, s. 192) skriver också om hur partitillhörighet motiverar en individ att stöda partiet, och att undersökningar tyder på att starkare partitillhörighet och högre sannolikhet att rösta i val korrelerar. Mot denna bakgrund är det intressant att undersöka om ökat väljarstöd för populistiska partier korrelerar med ökat valdeltagande, vilket skulle kunna tyda på att tidigare icke-partibundna nu identifierar sig med ett populistiskt parti.

Valdeltagandet har däremot sjunkit i etablerade demokratier under de tre senaste decennierna. Forskare läser utvecklingen som en indikation på försvagade politiska partier som har förlorat partimedlemmar. (Dalton, Farrell & McAllister 2011, s. 60) Denna utveckling är relevant i avhandlingens sammanhang, då det finns en möjlighet för andra partier (här: populistiska) att mobilisera personer som inte längre identifierar sig med ett parti. Detta skulle däremot innebära att förändring i valdeltagande och väljarstöd för populistiska partier har ett negativt förhållande, alltså att lägre valdeltagande korrelerar med högre väljarstöd för populistiska partier. Det är förbryllande att populistiska partier får väljarstöd och uppmärksamhet, samtidigt som valdeltagandet minskar. En del forskare anser att det är just det minskande politiska intresset som är nyckeln till [höger]populistiska partiers framgång, eftersom de känns närmare medborgaren än konventionella partier som upplevs vara samstämmiga, pragmatiska och rationella. Högerpopulisterna fyller då behovet som språkrör för ”det äkta folket” genom att lyfta fram problem som känns relevanta för väljaren och genom att diskutera dem på ett förenklat sätt. Samtidigt kan populisternas hårda retorik förvärpa det svalnande intresset för och tilliten till politik och resultera i att färre röstar i val. (Immerzeel & Pickup 2015, s. 347–348) Troligen kan det svalnande politiska intresset också vara nyckeln för andra populistiska partier än bara de från den högra ytterligheten.

I en studie av 19 västeuropeiska och 14 östeuropeiska länder under perioden 2002–2012, kom man fram till att specifikt för Västeuropa ökar sannolikheten att en person röstar då ett radikalt högerpopulistiskt parti är framgångsrikt. Möjligen triggas dessa partier det politiska intresset och blir framgångsrika tack vare det. Däremot kan de som inte stöder högerpopulistiska partier bli motiverade att rösta på andra partier än radikala högerpopulistiska partier när dessa blir mer populära. Dessutom kom man fram till att högutbildade röstar i en större utsträckning då radikala högerpopulistiska partier blir framgångsrika. Detta är intressant eftersom det tyder på att framgången för radikala högerpopulistiska partier faktiskt gör klyftan mellan hög- och lågutbildade i fråga om valdeltagande ännu större. (Immerzeel & Pickup 2015, s. 358) Resultaten pekar på att väljarstödet för radikala högerpopulistiska partier och förändring i valdeltagande har ett samband, åtminstone när det kommer till vissa sociala grupper. Dessutom verkar det som

om radikala högerpopulistiska partier erhåller sitt väljarstöd från personer som tidigare röstat på andra partier, vilket betyder ett positivt förhållande till väljarrörlighet. Studien lyfter även fram att det finns tydliga skillnader mellan Öst- och Västeuropa, vilket argumenterar för en avgränsning till någondera av de geografiska områdena när förändring i valdeltagande studeras. Det är befogat att undersöka om samma förhållande mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för högerpopulistiska partier finns när det gäller förändring i valdeltagande och alla populistiska partier.

Sammantaget pekar tidigare forskning på att det finns ett samband mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för högerpopulistiska partier: då partiet blir mer framgångsrikt ökar sannolikheten att man röstar. Dessutom finns det goda argument för att populistiska partier både lyckas mobilisera väljare (genom att aktivera ”den tysta massan”), och passivisera väljare (då valdeltagandet sjunker samtidigt som populistiska partier erhåller högre väljarstöd). Fokuset i den här avhandlingen lite annorlunda, eftersom jag här undersöker om valdeltagandet och väljarstödet för populistiska partier ökar i *samma* val. Om väljarstödet för ett populistiskt parti ökar i ett val, och valdeltagandet ökar i påföljande val, är slutsatsen att framgången uppmuntrar till att rösta. Däremot är slutsatsen inte att väljare som inte tidigare röstat ger sin röst till ett populistiskt parti, och det är denna slutsats jag i avhandlingen vill visa eller motbevisa. Eftersom valdeltagandet sjunker i etablerade demokratier, är det troligt att sambandet mellan förändring i valdeltagande och populistiska partiers väljarstöd inte är signifikant. Det saknas, åtminstone har jag inte hittat, studier som påvisar om detta samband finns eller inte. Till näst redogör jag för vad tidigare forskning säger om sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier.

4.2 Väljarrörlighet och populistiska partier

Flera undersökningar visar på att väljarens partiidentifikation, till konventionella partier i etablerade demokratier blir svagare. (Norris 2005, s. 13-14; Dalton et al. 2011, s. 9) Eftersom flera väljare då blir tillgängliga för andra partier, borde väljarrörligheten öka

(Kriesi 2014, s. 368). Svagare partitillhörighet och missnöje med politiska institutioner borde också främja väljarrörlighet, och faktiskt minskar valdeltagandet medan väljarrörligheten ökar i Västeuropa (Dalton et al. 2011, s. 10). Det är dock tveksamt om svagare partitillhörighet skulle resultera i ökat väljarstöd för just [höger]populistiska partier, eftersom det också kan ta uttryck i ökat väljarstöd för andra typer av partier, t.ex. gröna eller religiösa partier (Norris 2005, s. 13-14). Kriesi (2014, s. 368) hävdar emellertid att de utmanare som lyckas vinna över konventionella partiers väljare troligen gör så med en populistisk metod. Således är det motiverat att undersöka korrelationen mellan väljarrörlighet och just populistiska partier.

Också tilliten till politiska partier har minskat (Dalton 2014, s. 194), och den sjunkande tilliten uppmuntrar, och förstärker, den växande populistiska extremismen (Algan, Guriev, Papaioannou & Passari 2017, s. 310.) Politiskt missnöje är inte bara en orsak till populismens framgång, men också en konsekvens av den. Som bekant är populistiska partier kritiska till den ”korrupta eliten” och detta tankesätt överförs även till de som röstar på partierna. De som stöder ett parti är ofta de som blir påverkade av partiets kommunikation. (Rooduijn, van der Brug & de Lange 2016, s. 32, 34) Den svagare partiidentifikationen kan resultera i en högre sannolikhet att individer växlar mellan partier beroende på aktuella händelser som i sin tur är en orsak till framgången hos ”*flash parties*” (partier som blixtnabbt gör inträde på den politiska arenan) som *Lijst Pim Fortuyn* i Nederländerna och *Movimento 5 Stelle* i Italien, som båda kan definieras som populistiska partier. (Dalton 2014, s. 197, 204) Studier visar att väljarrörligheten varit förhållandevis hög i ett val där nya partier gjort inträde i den politiska arenan. Detta hände t.ex. 1973 i Danmark och Norge när de högerpopulistiska partierna fick stort väljarstöd, eller i Sverige 1991. Väljarrörligheten har däremot varit ”stabil” i ett längre perspektiv. (Chiaromonte & Emanuele 2017, s. 383) Rooduijn (2015, s. 7) skriver att väljarstödet för radikala högerpopulistiska partier är ett resultat av ökad väljarrörlighet. Han ifrågasätter varifrån väljarstödet skulle ha kommit bland de (oftast nya) radikala högerpopulistiska partierna, om inte från andra partier. Denna avhandling bygger vidare på Rooduijns antagande, genom att också inkludera andra populistiska partier än bara högerpopulistiska, och genom att studera om väljarstödet kunde komma från tidigare passiva väljare.

Bartolini och Mair (1990, s. 40) presenterar olika orsaker till väljarrörlighet, varav den intressantaste i den här avhandlingens sammanhang är kortsiktiga faktorer. Flyktingvågen 2015 torde alltså synas i väljarrörligheten i de länder som hade val kring den perioden. Mainwaring et al. (2017, s. 624) menar därtill att trög ekonomisk utveckling underlättar valframgång för nya partier i förhållande till aggregerad väljarrörlighet. Däremot finns inget samband mellan väljarrörlighet bland etablerade partier och ekonomisk utveckling. Många populistiska partier är förhållandevis nya och därför kan vi förvänta oss ökat väljarstöd för populistiska partier kring finanskrisen 2008. Intressant nog nämner även Robbins och Hunter (2011, s. 929) att makroekonomiska faktorer, som t.ex. ökad arbetslöshet, också påverkar valdeltagande. Enligt dem är arbetslöshet den mest konsistenta indikatorn på valdeltagande i parlamentsval. Således borde finanskrisen 2008, och den ökade arbetslösheten i Europa, ha stimulerat väljarrörligheten men påverkat valdeltagandet negativt.

Det finns alltså skäl för att väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier har ett positivt samband, eftersom ökad misstro till konventionella partier orsakar ökad väljarrörlighet, och populistiska partier kritiserar konventionella partier. Dessutom argumenterar tidigare forskning (Roodujin 2015, s. 7) för att högerpopulistiska partiers framgång beror på ökad väljarrörlighet. Jag har inte hittat en studie som undersöker sambandet mellan väljarrörlighet och alla populistiska partier i Västeuropa, eller studier där väljarstödet för partierna och väljarrörligheten i *samma* val studeras. Det finns alltså skäl att studera sambandet närmare.

4.3 Förändring i valdeltagande och väljarrörlighet

Ovan har jag diskuterat eventuella samband mellan å ena sidan förändring i valdeltagande och väljarstöd för populistiska partier, å andra sidan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier. Det är naturligt att även fråga sig hur sambandet mellan förändring i valdeltagande och väljarrörlighet ser ut. Bartolini och Mair (1990, s. 176–181) skriver att

när tidigare politiskt passiva blir aktiverade, och valdeltagandet ökar, påverkas väljarrörligheten bara när de ”nya” väljarna ökar på det totala antalet väljare avsevärt. Således finns det ett samband mellan ökat valdeltagande och ökad väljarrörlighet, men valdeltagandet måste öka avsevärt (5 % eller mera) för att sambandet skall vara signifikant. När valdeltagandet sjunker, kan man förvänta sig ökad väljarrörlighet. De väljare som inte röstar behöver nödvändigtvis inte fördela sig jämt på alla partier, utan något parti eller några partier kan bli mer påverkade av bortfallet än andra. Det kan också det hända att alla partier påverkas ungefär till samma grad, och då kan vi förvänta oss en nästan oförändrad väljarrörlighet. Bartolini och Mair hävdar att sambandet mellan minskat valdeltagande och väljarrörlighet inte är lika uppenbar som ökat valdeltagande och väljarrörlighet, men att det ändå finns ett samband mellan en avsevärd minskning i valdeltagandet (5 % eller mera) och ökad väljarrörlighet. Med andra ord finns det ett samband mellan *både* ökat *och* minskat valdeltagande och ökad väljarrörlighet, men att sambandet mellan ökat valdeltagande och ökad väljarrörlighet är starkare än minskat valdeltagande och ökad väljarrörlighet. Bartolini och Mair skriver dessutom att sambandet är som starkast då valdeltagandet från början är förhållandevis högt, och i perioder då nivån av väljarrörlighet är relativt förutsägbar.

Robbins och Hunter (2011, s. 930) skriver att väljarrörlighet och förändring i valdeltagande har ett negativt samband, alltså att valdeltagandet sjunker då väljarrörligheten ökar. Detta är konsekvent med ovan nämnda förhållande till dålig makroekonomi (vilket i sin tur leder till arbetslöshet), som resulterar i just sjunkande valdeltagande men ökande väljarrörlighet.

4.4 Populistiska partier i Västeuropa

Till sist är det också befogat föra en diskussion om populistiska partier i Västeuropa under 2000-talet, eftersom deras väljarstöd studeras i denna avhandling.

Redan från 1940-talet har det funnits populistiska partier i Europa, som italienska *Fronte dell'Uomo Qualunque* (UQ). Inledningsvis hade populistpartierna sitt ursprung i den högra ytterligheten, men från 1960- till 1980-talet kom den populistiska kritiken mestadels från den nya vänstern. Sedan 1990-talet har populistiska partier haft reell politisk makt, och idag är populismen åter mest kopplad till högeraxeln. (Mudde 2004, s. 548-555) På 1970-talet uppstod i Skandinavien populistiska partier som var kritiska mot skatter, och denna utveckling pekade på att det fanns politiskt spelrum för populistiska partier. Följande årtionde visade t.ex. franska *Front National* (idag *Rassemblement National*) att partier kunde vara nativistiska utan att kopplas till fascism och nazism. På 1990-talet uppstod vänsterpopulistiska partier som lyckades koppla bort samhörigheten med ren kommunism. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 195-196) I medeltal har andelen röster för populistiska högerpartier i Europa stigit från 6,7 % på 1960-talet till 13,4 % på 2010-talet. För vänsterpopulistiska partier har andelen röster i medeltal stigit från 5,9 % på 1960-talet till 12,7 % på 2010-talet. (Inglehart & Norris 2016, s. 23) Populismen sträcker sig dock längre än så, och i västra Europa har populistiska partier också framträtt som center–höger partier (italienska *Forza Italia*), samtidigt som man kan tyda populistiska influenser i konventionella politiska partier som t.ex. *New Labour* i Storbritannien. (Zaslove 2008, s. 319-320)

Det finns flera teorier om varför populismen växt i västvärlden. Inglehart och Norris presenterar teorier om ekonomisk ojämlikhet och kulturella motreaktioner i arbetspappret *Trump, Brexit, and the rise of Populism: Economic have-nots and cultural backlash* (2016). De kommer fram till att hypotesen om att personer som missgynnats ekonomiskt i större grad röstar på populistiska partier stämmer till en viss del. Populistiska partier stöds av personer som har det förhållandevis dåligt ekonomiskt eller som upplevt ekonomisk osäkerhet. Samtidigt är väljarstödet för populistiska partier jämförelsevis starkt bland medelklassen, och inte bland yrkesarbetare. Dessutom får populistiska partier lite väljarstöd av de som är beroende av sociala förmåner, och de som bor urbant. Hypotesen om kulturella faktorer är starkare, och väljarstöd för populistiska partier samvarierar med främlingsfientlighet, misstro mot globalt och nationellt styre, väljarstöd för auktoritära värderingar, och identifiering enligt vänster–högerskalan. Därtill korrelerar

väljarstödet med sociodemografiska faktorer: äldre generationer, män, religiösa, etniska majoriteter och lågutbildade röstar i större utsträckning på populistiska partier. (Inglehart & Norris 2016, s. 4-5) Dessa resultat stärker hypotesen om att sambandet för högerpopulistiska partier är starkare, eftersom de t.ex. bygger sin politik på främlingfientlighet och kritik mot globaliseringen. Resultaten är också intressanta eftersom en tidsperiod med både en ekonomisk kris (finansiella krisen 2008) och kulturell kris (flyktingvågen 2015) undersöks. För att vara konsekvent med Inglehart och Norris, borde den ekonomiska krisen haft en mindre påverkan på väljarstödet för populistiska partier än vad flyktingvågen hade. I denna avhandling undersöks ändå inte huruvida den ena krisen hade en större påverkan än den andra, men det är naturligtvis intressant att se om Ingleharts och Norris' resultat överensstämmer med resultatet i denna avhandling.

Populismen förstås i samband med andra ideologier, och därför redogör jag till följande för olika typer av populistiska partier i Västeuropa. Radikala högerpopulistiska partier blev viktiga politiska aktörer på 1980- och 1990-talen. Efter att partier som t.ex. *Front National* (idag *Rassemblement National*) i Frankrike kombinerade populism med nativism och kombinationen visade sig vara framgångsrik, började andra partier anamma samma diskurs. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 201) De är ekonomiskt libertarianska och marknadsvänliga, socialt konservativa, grundade på traditionella värderingar, och djupt euroskeptiska. (Inglehart & Norris 2016, s. 19) Deras framgång bygger på motsättning till globaliseringen, europeisk integration, mångkulturalism och den politiska eliten, samt missnöje med politiska institutioner och rädsla för immigranter. Partierna lyckas mobilisera varierande väljare, men väljarkåren representerar till en stor del egenföretagare, små- och mellanskaliga entreprenörer och arbetare, som känner sig åsidosatta av socialdemokratiska och center-höger partier. (Zaslove 2008, s. 326-327) Det borde alltså finnas ett samband mellan åtminstone väljarrörlighet och ökat väljarstöd för populistiska partier, då högerpopulister generellt mobiliserar tidigare socialdemokrater och center-höger. Detta skulle också stärka hypotesen om att sambandet för högerpopulistiska partier är speciellt starkt.

Väljarstödet för moderna högerextrema partier drivs av rädslan för ”de andra”, som följer av immigration, asylsökande och mångkulturalism. De konventionella partierna har misslyckats med att bemöta dessa rädslor bland sina väljare, vilket har främjat populistisk politik mot invandring. Detta samband finns på individnivå, vilket alltså betyder att ett ökat väljarstöd för högerextrema partier inte nödvändigtvis innebär ökad rädsla för ”de andra” bland allmänheten. Väljarstödet för högerextrema partier kan koncentreras bland småborgerliga (entreprenörer, butiksägare, egenföretagare etc.). Detta eftersom de är speciellt känsliga för ekonomiska kriser, hyperinflation och ökade räntor. Ekonomisk osäkerhet, och hotet om att som en följd även tappa den sociala statusen, bidrar till att de småborgerliga söker väljarstöd bland högerpopulistiska partier. Det är ändå värt att notera att väljarkåren som stöder högerextrema partier innefattar stora sociala variationer. (Norris 2005, s. 21, 131-133, 185-186, 257) Högerpopulistiska partier kombinerar alltså en populistisk diskurs med nativism. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 200) Framgången hos radikala högerpopulistiska partier bl.a. hittas i kulturella kriser, som när antalet invandrare i ett land stiger. Dessutom kan ekonomiska kriser resultera i högre väljarstöd för radikala högerpopulistiska partier. (Rooduijn 2015, s. 7) Finanskrisen 2008 resulterade således i ökat väljarstöd för populistiska partier (The Guardian, 2018a; Algan et al. 2017), och troligen ökade även väljarstödet för populistiska partier i och med flyktingkrisen 2015.

”Det äkta folket” hos högerpopulister grundar sig på tanken om en nation, och mobiliseras kring en stark nationell identitet. (Kriesi 2014, s. 362, 369) Partierna representerar det vanliga folket i varierande form, exempelvis som den hårt arbetande norditalienaren i partiet *Lega Nord*. Framgången är vanligtvis ett resultat av en stark politisk ledare, som t.ex. Jean-Marie Le Pen i franska *La France Insoumise* (Zaslove 2008, s. 326-327) Även Mudde nämner starka politiska ledare som viktiga, men inte en förutsättning, i populismen. Han anser däremot att de inte är en del av definitionen av populism, utan snarare ett verktyg för populistiska partier (2004, s. 544)

Forza Italia är ett typexempel på ett center-höger populistparti. Ledaren Silvio Berlusconi följer det populistiska sättet genom att prata om sig själv som en ”vanlig medborgare”

som arbetat hårt för att få den titel han har idag. Han är mycket kritisk till bristen på direkt demokrati. Partiet har inte en lika framträdande värdegrund som radikala högerpopulistiska partier, men lyfter fram bl.a. neo-liberalism, skatteavdrag och behovet av decentralisering. Därtill är partiet nationalistiskt, och värnar om nationen som representeras av civilsamhället. (Zaslove 2008, s. 327-328) Centerpopulister tenderar ha politiska åsikter som ligger någonstans mellan höger- och vänsterpopulister på vänster-högerskalan. Exempelvis är det mer sannolikt att centerpopulistiska partier tänker att invandrare ökar risken för terrorattacker än att vänsterpopulistiska partier tänker så, men ändå mindre sannolikt att centerpopulistiska partier tänker så än att högerpopulistiska partier tänker så. (Simmons et al. 2018, s. 15)

Vänsterpopulism har varit mer framträdande i Syd- och Nordamerika än i Europa. Efter att det kommunistiska blocket fallerat på 1990-talet började vänsterpopulister i Europa inkludera en bredare definition av "folket" än bara proletariatet. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 201) Efter finanskrisen 2008 växte det fram rörelser som *Podemos* i Spanien och *Syriza* i Grekland, som motiverade deras ilska enligt en "vi mot dem"-diskurs. Till skillnad från högerpopulister ansåg dessa vänsterpopulistiska partier att det inte är immigranter eller andra minoritetsgrupper som favoriseras, utan finansiella institutioner och den lilla grupp människor som gynnades av deras vinst. (The Guardian, 2018c) Trots att högerpopulistiska partier historiskt varit mera framträdande i Västeuropa, finns det ändå vänsterpopulistiska partier i Västeuropa, som exempelvis en del gröna partier och tyska *Die Linke*. Vänsterpopulister belyser bl.a. social rättvisa, anti-kapitalism, anti-globalisering och pacifism. Vänsterpopulister skiljer sig från traditionella socialister och socialdemokrater genom att betona en politisk plattform som attraherar folket. *PDS* (som idag kallas *Die Linke*) romantiserade bilden av det tidigare Östtyskland, samtidigt som man genom en "vi mot dem"-diskurs betonade social rättvisa. (Zaslove 2008, s. 329-331) Partierna ser ekonomisk ojämlikhet som grunden till existerande politiska och sociala arrangemang, och kräver en enorm redistribuering av resurser från den politiska eliten. (The Guardian, 2018b) De vill skydda proletariatet från kapitalisternas utnyttjande och neo-liberala marknadsekonomier. Därtill har detta fokus ibland blivit kompletterat eller ersatt med sociala intressen. Miljöaktivister, feminister, libertarianer och andra grupper

har vänt sig till vänsterpopulismen. (Rooduijn & Akkerman 2017, s. 196) Vänsterpopulister mobiliseras via beskyddandet av den nationella välfärdsstaten och ekonomiska sektorer och nationell produktion. ”Det äkta folket” avgörs på basis av social klass (Kriesi 2014, s. 362, 369).

Det finns således många olika familjer av populistiska partier i Västeuropa, som varit framgångsrika till olika utsträckning. Att populismen lyckats etablera sig under de senaste decennierna har flera orsaker. Minskande partitillhörighet indikerar att tidigare konventionella partier inte lyckats behålla sin roll som förmedlare mellan folket och politiken. Samtidigt har ett förändrat medielandskap troligen också påverkat förhållandet mellan folket och politikerna. (Kriesi 2014, s. 364-367) Norris (2005, s. 4, 13) skriver att ökningen av partimissnöje och utvecklingen av att flera inte känner sig tillhöra ett parti, gör det lättare för anhängare att hoppa av, åtminstone temporärt, från konventionella partier. Detta i samband med stressfaktorer som t.ex. globalisering skapar utrymme för nya partier. Den växande radikalhögern har blivit ackompanjerad med ett växande missnöje mot politiska institutioner och konventionell politik. Det är värt att betona att även om Norris diskuterar högerextrema partier, så lyfter hon fram partier som även kan falla under gruppen populistiska, som t.ex. *Fremskrittspartiet* i Norge.

Populismen kan också betraktas som ett svar på ”den andra vågen av förändring” i Västeuropa. Den första vågen började på 1960-talet och handlade om post-materiella värderingar och nya sociala rörelser. Den andra vågen har svarat på globaliseringen med kritik mot internationellt ekonomiskt samarbete, migration och överstatlig politisk integration. (Kriesi, Grande & Dolezal 2012, s. 277-278) Västeuropa har varit en bra grogrund för populistiska partier som ett resultat av sina partisystem, västerländsk media, politiseringen av den sociokulturella dimensionen, och ekonomiska förändringar. Distansen mellan politiska partier och väljare har vuxit, vilket ger sig tillkänna genom bl.a. allt lägre valdeltagande. Populistiska partier hävdar vara en annan typ av politiska partier, där väljarens *faktiskt* påverkar. Samtidigt väljer media att lyfta upp färgstarka personer, som ofta partiledare för populistiska partier är. Medierna fungerar dessutom som en av de huvudsakliga kommunikationskanalerna mellan partier och folket. Som en följd

av globaliseringen utnyttjar populisterna en retorik som bygger på konceptet ”folket kontra de andra” för att t.ex. uppmuntra misstänksamhet mot invandrare. Dessutom hävdar populisterna att välfärdsstaten i Västeuropa är hotad, och pekar på storbolag och internationella organisationer som orsaken. (Albertazzi & McDonnell 2008, s. 219-222) Den politiska center-vänster eliten har därtill misslyckats med att nå ut till de underprivilegerade och arbetslösa i västra Europa, vilket driver populismen i hela det politiska spektrumet. (Norris 2005, s. 132-133)

I följande tabell presenteras populistiska partier i Västeuropa. Informationen om vilka partier som är populistiska och var de ligger på vänster-högerskalan kommer från *The PopuList* (2019). Med högerpartier menas partier som är nativistiska och auktoritära, och med vänsterpartier menas partier som förkastar den underliggande socioekonomiska strukturen av samtida kapitalism och förespråkar alternativa ekonomiska strukturer och maktstrukturer. Det finns en del partier som varken klassas som högerpopulistiska eller vänsterpopulistiska: LDD (Belgien), SIN (Finland), ANEL (Grekland), alla isländska partier, M5S (Italien), FI (Italien), ADR (Luxemburg), Martin (Österrike) och TS (Österrike). Partierna är alltså inte extrema höger- eller vänsterpartier, även om samtliga troligen har influenser från båda eller ena ytterligheten. Dessa partier klassas i avhandlingen som centerpartier, där ”center” har en bred definition.

Tabell 1. Populistiska partier i Västeuropa

Land	Parti	Höger	Center	Vänster
Belgien	Libertair, Direct, Democratisch (LDD), tidigare Lijst Dedecker		x	
	Vlaams Blok (VB)	x		
	Front National (FN)	x		
Cypern	Symmachía Politón (SYM/SYPOL)			x
Danmark	Dansk Folkeparti (DF)	x		
	Fremskridtspartiet (FrP)	x		
Finland	Perussuomalaiset (PS) (sv. Sannfinländarna)	x		

Land	Parti	Höger	Center	Vänster
	Sininen tulevaisuus (SIN) (sv. Blå Framtid)		x	
Frankrike	La France Insoumise (FI)			x
	Rassemblement National (RN), tidigare Front National	x		
Grekland	Dimokratiko Koinoniko Kinima (DIKKI)			x
	Synaspismós Rizospastikís Aristerás (Syriza)			x
	Anexartitoi Ellines (ANEL)		x	
	Laikos Orthodoxos Synagermos (LAOS)	x		
Irland	Sinn Féin (SF)			x
Island	Miðflokkurinn (M)		x	
	Flokkur fólksins (FIF)		x	
	Borgarahreyfingin (B-H)		x	
Italien	Movimento 5 Stelle (M5S)		x	
	Forza Italia (FI), tidigare Il Popolo della Libertà (PdL)		x	
	Fratelli d'Italia (FdI), Centrodestra Nazionale	x		
	Lega Nord (LN)	x		
Luxemburg	Alternativ Demokratesch Reformpartei (ADR)		x	
Nederländerna	Socialistische Partij (SP)			x
	Lijst Pim Fortuyn (LPF)	x		
	Partij voor de Vrijheid (PVV)	x		
Norge	Fremskrittspartiet (FrP)	x		
Schweiz	Schweizerische Volkspartei (SVP) eller Union Démocratique du Centre (UDC)	x		
Spanien	Podemos			x
Storbritannien	United Kingdom Independence Party (UKIP)	x		
Sverige	Sverigedemokraterna (SD)	x		

Land	Parti	Höger	Center	Vänster
Tyskland	Die Linke (sv. Vänstern) /PDS			x
	Alternative für Deutschland (AfD) (sv. Alternativ för Tyskland)	x		
Österrike	Liste Dr. Hans-Peter Martin (Martin)		x	
	Team Stronach (TS)		x	
	Bündnis Zukunft Österreich (BZÖ)	x		
	Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ)	x		

Sammanfattningsvis har populistiska partier blivit en etablerad del av den västeuropeiska politiken under de senaste decennierna. Mest uppmärksamhet har riktats mot högerpopulistiska partier, men det finns även framgångsrika center- och vänsterpopulistiska partier. På grund av bl.a. ekonomiska och kulturella kriser, media och globaliseringen har populistiska partier varit framgångsrika i Västeuropa. Mot bakgrunden att det troligen finns ett samband mellan ökat väljarstöd för populistiska partier och ökat valdeltagande eller ökad väljarrörlighet, är det motiverat att undersöka korrelationen.

5 Data

I detta kapitel presenteras den data som används i avhandlingen. Analysen har som bekant två oberoende variabler (förändring i valdeltagande och väljarrörlighet) och fyra beroende variabler (förändring i väljarstöd för höger-, vänster- och centerpopulistiska partier samt förändring i väljarstöd för alla populistiska partier) och data för samtliga hittas online.

5.1 Förändring i valdeltagande

Data om förändring i valdeltagande är tillgänglig på IDEA.int. International IDEA är en mellanstatlig organisation som stödjer hållbar demokrati. "*The Voter Turnout Database*", IDEAs databas för valdeltagande, samlar valdeltagande från president- och parlamentsval från hela världen sen 1945. I datasamlingen används både antalet personer som är tillräckligt gamla för att få rösta (VAP), och registrerade röstberättigade (REG). Statistiken samlas in av IDEAs personal och från undersökningar gjorda av Electoral Management Bodies. Dessutom har IDEA två publikationer som bidragit till datasamlingen: *Voter Turnout in Western Europe since 1945* (2004) och *Voter Turnout since 1945* (2002).

Data för valdeltagande förutsätter att man vet antalet potentiella väljare i ett land. Vanligtvis räknar man valdeltagandet genom att dividera antalet röster med antalet registrerade röstberättigade (REG) eller genom att dividera antalet röster med antalet individer som är tillräckligt gamla för att få rösta (VAP). Den förra är problematisk om t.ex. det endast är män som får rösta. Då kan valdeltagandet vara relativt högt även om en stor del av samhället inte har fått sin röst hörd. Dessutom kan processen att registrera sig variera mellan länder. I den här studien är dock inte en jämförelse mellan länder av vikt, och således borde inte uppräknade problem vålla stora bekymmer. Den senare, VAP, är också problematisk. Denna typ av beräkning förutsätter nämligen en exakt räkning av populationen. Dessutom innefattar VAP personer som av olika orsaker inte kan rösta, samtidigt som den utesluter utomlands bosatta med rätt att rösta. VAP är ändå den mätenhet som används oftare, då den är mer konsekvent i jämförelse mellan länder.

Uteslutandet av olika grupper i samhället varierar mellan länder, samtidigt som VAP ger en bättre överblick av till vilken utsträckning den myndiga populationen i ett land får rösta. (Norris 2005, s. 40–41). I denna avhandling kommer jag att använda mig av REG, eftersom det inom EU, och Västeuropa, finns en stor rörlighet och det således finns en del myndiga människor (VAP) som t.ex. inte har rösträtt eftersom personen inte har medborgarskap i landet hen är bosatt i (inte REG).

Eftersom denna avhandling inte ser på förändring i valdeltagandet på individnivå, finns naturligtvis risken att nyttig information inte kommer fram. Valdeltagandet kan hållas på samma nivå i två val även om intressanta förändringar sker. Exempelvis kan person A rösta i endast det första valet, medan person B endast röstar i det andra valet. Denna förändring syns inte i valprocenten, eftersom person B i princip tagit person A:s ”plats” i det andra valet. Dessutom kan vi inte ta för givet att förändring i valdeltagande enbart har ett samband med ökat väljarstöd för populistiska partier. Man tidigare hittat ett samband mellan t.ex. socioekonomisk utveckling och förändring i valdeltagande i demokratier (Norris 2005, s. 37). Således kan det hända att det ökade valdeltagandet faktiskt är en produkt av socioekonomisk utveckling. Som redan nämnt i kapitlet ”Tidigare forskning” finns det däremot flera teorier som pekar på att valdeltagandet inte växer, utan rentav sjunker i postindustriella länder. Dalton (2014, s. 41–42) skriver om sjunkande valdeltagande i 19 demokratiska länder, majoriteten europeiska, där valdeltagandet i medeltal har sjunkit med 10 % från 1960- till 2000-talet (i jämförelse med den myndiga befolkningen). I denna studie analyseras västeuropeiska länder, vilket innebär att valdeltagandet är av stor vikt. Om teoretiker förväntar sig ett sjunkande valdeltagande, men valdeltagandet faktiskt stiger samtidigt som väljarstödet för populistiska partier ökar, är sambandet mellan variablerna särskilt intressant.

5.2 Väljarrörlighet

För att studera väljarrörlighet använder jag Pedersens Index. Pedersens index visar nettoprocenten av väljarrörligheten, och räknas enligt som de absoluta värdena för alla

vinster och förluster, dividerat med två. Genom att mäta väljarrörligheten får man reda på om partiernas styrka hålls konstant, eller om den varierar i den mån att partistrukturen omjusteras. (Pedersen 1979) Exempelvis kan rösterna fördelas på följande sätt i ett val: parti A erhåller 65 %, parti B erhåller 25 % och parti C erhåller 10 %. I följande val erhåller sedan parti A 65 % av rösterna, parti B erhåller 15 % och parti C erhåller 20%. Parti B har förlorat 10 % (värdet 10) och parti C har vunnit 10 % (värdet 10). Enligt Pedersens index räknar man ihop alla vinster och förluster ($10 + 10 = 20$) och dividerar detta med 2 – väljarrörligheten blir då 10. Om alla tre partier förlorar alla röster i nästa val, men ersätts med två andra partier (D & E), som får 50 % av rösterna var, är väljarrörligheten 100. A+B+C förlorar sammanlagt 100 % av rösterna, och D+E vinner sammanlagt 100 % av rösterna: $100 + 100 = 200$ och detta divideras med 2.

Formeln för Pedersens index ser ut som följande:

$$\text{Volatility } (V_t) = 1/2 \times \text{TNC}_t$$

$$0 < V < 100$$

Där TNC_t är de absoluta värdena för alla vinster och förluster, som divideras med två (eller multipliceras med $1/2$, vilket ger samma resultat).

Data för Västeuropa finns tillgängligt av Emanuele (2015), som har använt Pedersens index. Datan gäller val i 20 västeuropeiska länder från 1945 - 2015. Data för Grekland, Portugal och Spanien har samlats in efter deras demokratisering på 1970-talet. Dessutom uppdateras data regelbundet, och den senaste datan är från parlamentsvalet i Italien 2018. Väljarrörlighet påverkas av om nya partier etableras eller gamla partier faller bort. Därför måste jag ta i beaktande partier som splittrats eller går samman. Emanuele (2015) beskriver hur han har närmat sig dessa problem i hans datasamling. Om två eller flera partier går samman och bildar ett nytt parti, eller om två eller flera partier går samman med ett existerande parti, räknas väljarrörlighet genom att subtrahera andelen röster i det nya partiet från den kombinerade andelen röster från partierna som gick samman. När ett parti splittras i två eller flera partier, räknas väljarrörlighet genom att subtrahera den

kombinerade andelen röster i de nya partierna från det ursprungliga partiet. Emanuele har bl.a. använt sig av kriterier presenterade av Bartolini och Mair (1990, 311–312) som också har varit en viktig källa i denna avhandling.

5.3 Väljarstöd för populistiska partier

Förutom ovannämnda datainsamlingar ser jag dessutom se på valda partiers väljarstöd i den tidsperiod jag undersöker. Denna information erbjuder *Parties and Elections in Europe* (u.å), som erbjuder en omfattande databas med resultat från parlamentsval i 100 olika länder och regioner i Europa. Databasen har funnits sedan 1997 och uppdateras kontinuerligt. (*Parties and Elections in Europe*, u.å)

5.4 Populistiska partier i Västeuropa

För att avgöra vilka partier som studeras i denna avhandling, måste jag också definiera vilka länder som tillhör Västeuropa. Västeuropa har inget officiellt geografiskt område, som t.ex. Europeiska unionen, och således finns det flera olika definitioner av vilka länder som tillhör området. CIA (*Central Intelligence Agency*) räknar följande länder som västeuropeiska: Belgien, Frankrike, Irland, Luxemburg, Monaco, Nederländerna och Storbritannien. (CIA World Factbook) Denna avhandling använder en datasamling av Emanuele (2015) som dessutom inkluderar Österrike, Cypern, Danmark, Finland, Tyskland, Grekland, Island, Italien, Malta, Norge, Portugal, Spanien, Sverige och Schweiz i sin definition av Västeuropa. Däremot inkluderar Emanuele inte Monaco. Det är uppenbart att man kan definiera Västeuropa både snävt och brett, och i denna studie anammar jag en bred definition. Förutom att det är intressant att studera flera fall, är det även logiskt att följa använda datasamlingars definitioner.

För att avgöra vilka partier i ovanräknade 20 länder som är populistiska, förlitar jag mig på Rooduijns kategorisering i *The Guardians* forskning i europeisk populism (The Guardian, 2018b). Partierna presenteras ovan i *Tabell 1*. Rooduijn har undersökt vilka partier som fått åtminstone 2 % av rösterna i något parlamentsval mellan 1998 och 2018. Han har använt data från parlgov.org. Som bekant finns det många definitioner av populism, men i detta fall har den klassiska definitionen av Mudde använts:

”an ideology that considers society to be ultimately separated into two homogeneous and antagonistic groups, ‘the pure people’ versus ‘the corrupt elite’, and which argues that politics should be an expression of the volonté générale (general will) of the people.” (2012, s. 9)

Efter kategoriseringen har listan genomgått referentgranskning av tiotals forskare, bl.a. Cas Mudde. På basen av Emanueles (2015) lista på västeuropeiska länder, och Rooduijns lista på populistiska partier i Europa, studeras partierna som presenteras i *Tabell 1* i denna avhandling. Enligt Rooduijn finns det inga partier i varken Malta eller Portugal som enligt Mudde’s definition kan fastställas som populistiska. Följaktligen studeras parlamentariska val mellan 1998 och 2018 i 18 västeuropeiska länder. Tidsbegränsningen är logiskt baserad på att listan över vilka partier som är populistiska följer den tidsbegränsningen, och att populistiska partier anses ha blivit en etablerad del av politiken i Västeuropa från ungefär millennieskifter och framåt. Antalet populistiska partier vars väljarstöd analyseras är 37 stycken.

6. Metod

I detta kapitel presenteras avhandlingens metod och operationalisering av variablerna. Analysenheterna i denna studie är enskilda parlamentsval i västeuropeiska länder mellan 1998 och 2018. Studien är en kvantitativ observationsstudie. Eftersom studien baseras på händelser som redan ägt rum är studien retrospektiv.

6.1 Bivariat korrelationsanalys och regressionsanalys

För att undersöka sambandet mellan väljarstöd för populistiska partier och förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet, för att avgöra om väljarstödet för populistiska partier kommer från tidigare passiva väljare eller från personer som röstat på andra partier tidigare, används korrelationsanalys och regressionsanalys. Korrelationsanalysen visar om det finns ett samband mellan två variabler, medan regressionsanalysen visar effekten av den oberoende variabeln på den beroende variabeln.

Korrelationsanalysen mäter riktningen och styrkan i sambandet mellan två variabler på intervall-nivå. (Pollock 2009, s. 170) Korrelationskoefficienten (Pearson r) beskriver sambandet mellan två variabler med ett värde mellan -1 och 1, och illustreras med en linje i ett spridningsdiagram. Om korrelationskoefficienten har ett värde mindre än noll har linjen en negativ lutning medan linjen har en positiv lutning om högre än noll. Är värdet närmare 0 är sambandet svagt. Determinationskoefficienten (R-kvadrat), alltså korrelationskoefficienten multiplicerat med sig själv, beskriver förklaringsgraden av sambandet. Determinationskoefficienten får ett värde mellan 0 och 1 - ju högre värdet är desto större andel av variationen i ena variabeln förklaras med variationen i den andra variabeln. (Lantz 2014, s. 68-70) I samband med korrelationsanalysen kan man även studera huruvida sambandet mellan variablerna är signifikant eller inte, alltså huruvida sambandet också finns utanför den analyserade populationen. Oftast beskriver man sambandet som signifikant på 0,05-nivån eller 0,01-nivån. Den förra innebär att det är 5 % sannolikhet att sambandet beror på slumpen, medan den senare innebär att det är 1 %

sannolikhet att sambandet beror på slumpen. Korrelationskoefficienten är ett mått på kopplingen mellan variabler, alltså är korrelationen mellan den oberoende och den beroende variabeln densamma som korrelationen mellan den beroende och den oberoende variabeln. Således kan korrelationskoefficienten inte förklara vilken variabel som påverkar den andra, och därför kan man heller inte anta kausalitet på basis av korrelationskoefficienten. (Pollock 2009, s. 174) Däremot borde detta inte vara ett problem i denna avhandling, eftersom tidsordningen är känd på förhand. De oberoende variablerna har skett innan den beroende variabeln.

För att analysera orsakssambandet mellan variablerna används regressionsanalys. Riktningkoefficienten (B-koefficienten) visar hur brant lutningen på linjen är (Lantz 2014, s. 92-93), alltså en bedömning av hur stark påverkan den oberoende variabeln har på den beroende variabeln. Regressionsanalysen kan alltså förklara kausaliteten, som inte korrelationsanalysen kan. Koefficienten berättar förändringen i den beroende variabeln när den oberoende variabeln förändras med en enhet. Detta betyder att den beroende variabeln måste vara minst på intervallnivå, medan den oberoende variabeln kan vara på vilken nivå som helst. (Pollock 2009, s. 170-171) Koefficienten R-kvadrat mäter anpassningsgraden mellan regressionslinjen och den faktiska datan, och får ett värde mellan 0 och 1. Koefficienten Adjusted R-kvadrat förklarar hur alla oberoende variabler kan förklara den beroende variabeln. För att analysera vilken oberoende variabel som har den största effekten på den beroende variabeln, används multipel regressionsanalys. I denna studie kommer de oberoende variablerna förändring i valdeltagande och väljarrörlighet jämföras med varandra, så att när effekten av den ena oberoende variabeln på den beroende variabeln undersöks kontrolleras samtidigt effekten av den andra oberoende variabeln. (Pollock 2009, s. 183-189)

Dessa statistiska analyser fungerar väl för avhandlingens forskningsfråga. Studien ämnar förklara om det finns ett samband mellan väljarstöd för populistiska partier och förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet. Korrelations- och regressionsanalyserna svarar på fyra frågor: 1) Hur starkt är sambandet? 2) Vad är riktningen på sambandet? 3) Vad är den exakta naturen av sambandet? och 4) Kan det observerade sambandet skett av slumpen?

Korrelationsanalysen svarar på om ett samband finns, och *Pearson's r* sammanfattar sambandet som endera positiv eller negativ. Regressionsanalysen berättar riktningen mellan variablerna (kausalteten), och regressionskoefficienten förklarar variationen i den beroende variabeln på grund av den oberoende variabeln. (Pollock 2009, s. 194) Analysmetoderna passar variablerna, då alla är variabler är kvantitativa. Korrelations- och regressionsanalys kräver att förhållandevis stort antal fall (flera än 20) men i vissa analyser i denna avhandling är fallen färre än 20. Således avläser jag Adjusted R-kvadrat framför R-kvadrat, eftersom den förra tar hänsyn till antalet oberoende variabler och justerar ner måttet.

6.2 Operationalisering av variablerna

I denna avhandling baserar jag operationaliseringen av mina variabler kumulativt: jag använder samma operationalisering av förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och väljarstöd för partier som använts i tidigare forskning. Variablerna är förhållandevis oproblematiska att operationalisera, eftersom de inte komplexa eller svårdefinierade som t.ex. begreppet ”populism” är. Den kausala ordningen är bestämd på förhand, alltså att det är endera förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet som orsakar väljarstöd för populistiska partier, och om en stark samvariation finns, finns det också ett gott empiriskt stöd för att värdet av den oberoende variabeln påverkar värdet av den beroende variabeln. (Esaiasson, Oscarsson, Gilljam & Wängnerud 2010, s. 414)

Den operationella definitionen av variablerna är således:

- 1) Väljarstöd för populistiska partier: mängden procent ett parti erhåller i ett val. Eftersom det är skillnaden mellan val som studeras, är variabeln det antal procentenheter som skiljer sig mellan väljarstödet för populistiska partier i två på varandra följande val.
- 2) Väljarrörlighet: Den totala nettoförändringen inom partisystemet orsakad av förflyttningen av individuella röster (Pedersens Index).

- 3) Valdeltagande: procenten av registrerade röstberättigade som röstar i ett val. Eftersom det är förändringen mellan val som studeras, är variabeln det antal procentenheter som skiljer sig mellan valdeltagandet i två på varandra följande val.

De oberoende variablerna är förändringen i valdeltagande och väljarrörligheten från föregående val, medan de beroende variablerna är skillnaden i väljarstödet för populistiska partier från föregående val. För att få fram denna information fyller jag i en datamatrix med data från samlingarna som presenterades i föregående kapitel. I praktiken räknar jag manuellt förändringen i valdeltagande och väljarstöd från föregående val. Väljarrörligheten innefattar från början skillnaden från föregående val, och därför behöver jag inte räkna den. Om det finns flera än ett parti som klassas som t.ex. högerpopulistiska, adderar jag deras väljarstöd. Grekland hade två parlamentsval år 2012 och 2015, men i IDEA:s databas finns bara valdeltagande för ett val respektive år. Jag har därför räknat ut medeltalet för partiernas väljarstöd och väljarrörligheten respektive år. Efter att datamatriken är ifylld, gör jag korrelations- och regressionsanalyserna med SPSS. I tabell 2 presenteras variablerna. Spalterna ”Höger”, ”Center”, ”Vänster” och ”Totalt” beskriver väljarstödet för respektive grupp av populistiska partier.

Tabell 2. Förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier enligt land och år

Land	Valår	Förändring i valdeltagande	Väljarrörlighet	Totalt	Höger	Center	Vänster
Belgien	1999	-.58	12.15	11.40	11.40		
Belgien	2003	1.06	12.90	13.60	13.60		
Belgien	2007	-.55	12.10	18.00	14.00	4.00	
Belgien	2010	-1.86	15.10	10.60	8.30	2.30	
Belgien	2014	.15	10.55	3.70	3.70		
Cypern	2001	1.62	4.90				
Cypern	2006	-2.75	10.50				
Cypern	2011	-10.30	6.10				
Cypern	2016	-11.96	15.35	6.00			6.00
Danmark	1998	1.70	8.10	9.80	9.80		

Land	Valår	Förändring i valdeltagande	Väljarrörlighet	Totalt	Höger	Center	Vänster
Danmark	2001	1.20	13.30	12.60	12.60		
Danmark	2005	-2.61	7.80	13.30	13.30		
Danmark	2007	2.05	10.50	13.90	13.90		
Danmark	2011	1.15	11.70	12.30	12.30		
Danmark	2015	-1.85	18.70	21.10	21.10		
Finland	1999	-3.31	12.95	1.00	1.00		
Finland	2003	1.44	7.40	1.60	1.60		
Finland	2007	-1.69	7.95	4.10	4.10		
Finland	2011	2.35	14.95	19.00	19.00		
Finland	2015	-.52	8.00	17.60	17.60		
Frankrike	2002	-7.64	27.75		11.30		
Frankrike	2007	-.34	14.45		4.30		
Frankrike	2012	-4.58	23.60	13.60	13.60		
Frankrike	2017	-12.76	40.70	24.20	13.20		11.00
Grekland	2000	-1.37	5.50				
Grekland	2004	1.65	5.65	5.50	2.20		3.30
Grekland	2007	-2.48	7.75	8.80	3.80		5.00
Grekland	2009	-3.22	9.95	10.20	5.60		4.60
Grekland	2012	-8.45	33.60	33.15	2.25	9.05	21.85
Grekland	2015	1.47	14.45	41.15	1.00	4.25	35.90
Irland	2002	-3.35	10.00	6.50			6.50
Irland	2007	4.46	6.90	6.90			6.90
Irland	2011	2.87	29.60	9.90			9.90
Irland	2016	-4.81	24.75	13.80			13.80
Island	1999	-3.31	8.45				
Island	2003	3.63	8.85				
Island	2007	-4.10	11.75				
Island	2009	1.52	17.90	7.20		7.20	
Island	2013	-3.68	34.65				
Island	2016	-2.26	31.05	3.50		3.50	
Italien	2001	-1.47	20.35	45.30	15.90	29.40	
Italien	2006	2.18	8.20	40.60	16.90	23.70	
Italien	2008	-3.08	11.30	45.70	8.30	37.40	
Italien	2013	-5.35	36.65	53.30	6.10	47.20	

Land	Valår	Förändring i valdeltagande	Väljarrörlighet	Totalt	Höger	Center	Vänster
Italien	2018	-2.26	26.70	68.50	21.80	46.70	
Luxemburg	1999	-1.79	7.85	11.30		11.30	
Luxemburg	2004	5.17	9.15	10.00		10.00	
Luxemburg	2009	-.75	4.80	8.10		8.10	
Luxemburg	2013	.22	9.60	6.60		6.60	
Nederländerna	1998	-5.52	16.90	3.50			3.50
Nederländerna	2002	5.83	31.30	22.90	17.00		5.90
Nederländerna	2003	.98	16.55	12.00	5.70		6.30
Nederländerna	2006	.31	20.20	22.70	6.10		16.60
Nederländerna	2010	-4.95	23.60	25.90	15.50		9.90
Nederländerna	2012	-.84	15.85	19.70	10.10		9.60
Nederländerna	2017	7.37	23.25	22.10	13.00		9.10
Norge	2001	-2.85	16.40	14.60	14.60		
Norge	2005	1.96	18.70	22.10	22.10		
Norge	2009	-1.07	7.00	22.90	22.90		
Norge	2013	1.86	14.40	16.30	16.30		
Norge	2017	-.01	9.05	15.20	15.20		
Schweiz	1999	1.08	8.20	22.50	22.50		
Schweiz	2003	1.93	8.00	26.70	26.70		
Schweiz	2007	3.05	6.95	28.90	28.90		
Schweiz	2011	1.22	8.20	26.60	26.60		
Schweiz	2015	-.99	4.55	29.40	29.40		
Spanien	2000	-9.35	8.85				
Spanien	2004	6.95	10.80				
Spanien	2008	-.34	5.35				
Spanien	2011	-6.38	17.00				
Spanien	2015	4.26	35.50	20.70			20.70
Spanien	2016	-3.36	5.50	21.60			21.60
Storbritannien	2001	-12.08	5.40	1.50	1.50		
Storbritannien	2005	1.98	6.15	2.20	2.20		
Storbritannien	2010	4.4.1	7.20	3.10	3.10		
Storbritannien	2015	.35	18.20	12.60	12.60		
Storbritannien	2017	2.81	15.75	1.80	1.80		
Sverige	1998	-5.43	15.15	.40	.40		

Land	Valår	Förändring i valdeltagande	Väljarrörlighet	Totalt	Höger	Center	Vänster
Sverige	2002	-1.28	15.05	1.40	1.40		
Sverige	2006	1.88	16.85	2.90	2.90		
Sverige	2010	2.64	8.75	5.70	5.70		
Sverige	2014	1.18	10.80	12.90	12.90		
Tyskland	1998	3.23	8.30	5.10			5.10
Tyskland	2002	-3.12	6.80	4.00			4.00
Tyskland	2005	-1.43	9.30	8.70			8.70
Tyskland	2009	-6.87	13.70	11.90			11.90
Tyskland	2013	.75	16.75	8.60			8.60
Tyskland	2017	4.62	16.85	9.20			9.20
Österrike	1999	-5.56	8.90	26.90	26.90		
Österrike	2002	3.85	21.05	10.00	10.00		
Österrike	2006	-5.78	10.10	15.10	15.10		
Österrike	2008	.32	18.30	28.20	28.20		
Österrike	2013	-3.90	15.70	29.70	24.00	5.70	
Österrike	2017	5.09	15.60	26.00	26.00		

För att kontrollera för avhandlingens reliabilitet och validitet bör jag kontrollera om resultaten är tillförlitliga och giltiga. Studiens reliabilitet handlar om till vilken grad studien konsekvent har mätt ett koncept. Ett mått som har en perfekt reliabilitet ger samma resultat varje gång. Reliabiliteten är alltså låg om det finns många slumpfel. Studiens validitet handlar om till vilken grad studien återger det sanna värdet av de avsedda karaktärsdragen och inte mäter oavsedda karaktärsdrag. En studie med perfekt validitet redogör för en tydlig koppling mellan ett koncept och den empiriska tolkningen av konceptet. Således är validiteten låg om det finns systematiska fel. (Pollock 2009, s. 17)

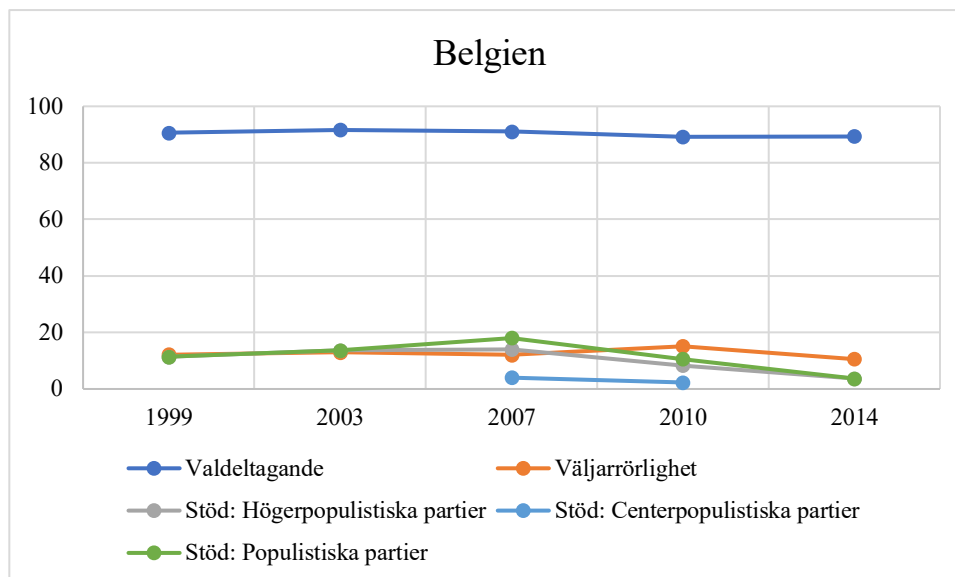
För att kontrollera reliabiliteten och validiteten, kontrollerar jag att datan som används kommer från pålitliga källor och att kodandet av den är noggrann. Därtill kontrollerar jag att operationaliseringen är ändamålsenlig, och att studiens resultat kan appliceras även utanför Västeuropa.

7. Analys

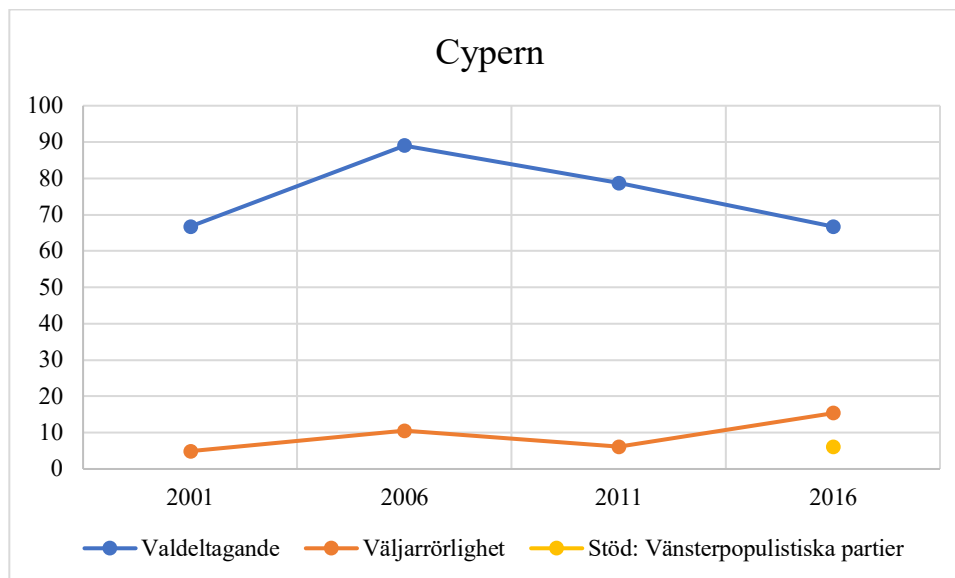
Detta kapitel redogör för analysen och presenterar resultaten. Inledningsvis presenteras förändringen i valdeltagande, väljarrörlighet och väljarstöd enskilt för alla länder som analyserats. Därefter har sammanlagt åtta korrelationsanalyser gjorts: förändring i valdeltagande i förhållande till högerpopulistiska partier, vänsterpopulistiska partier, centerpopulistiska partier och samtliga populistiska partier; och väljarrörlighet i förhållande till samma beroende variabler. Därefter har åtta bivariata regressionsanalyser gjorts enligt samma oberoende och beroende variabler som för korrelationsanalyserna. Slutligen har även fyra multivariata regressionsanalyser gjorts: en för varje beroende variabel. För att kontrollera för obligatoriskt valdeltagande, har samma analyser gjorts, men utan att inkludera Belgien och Luxemburg.

7.1 Förändring över tid

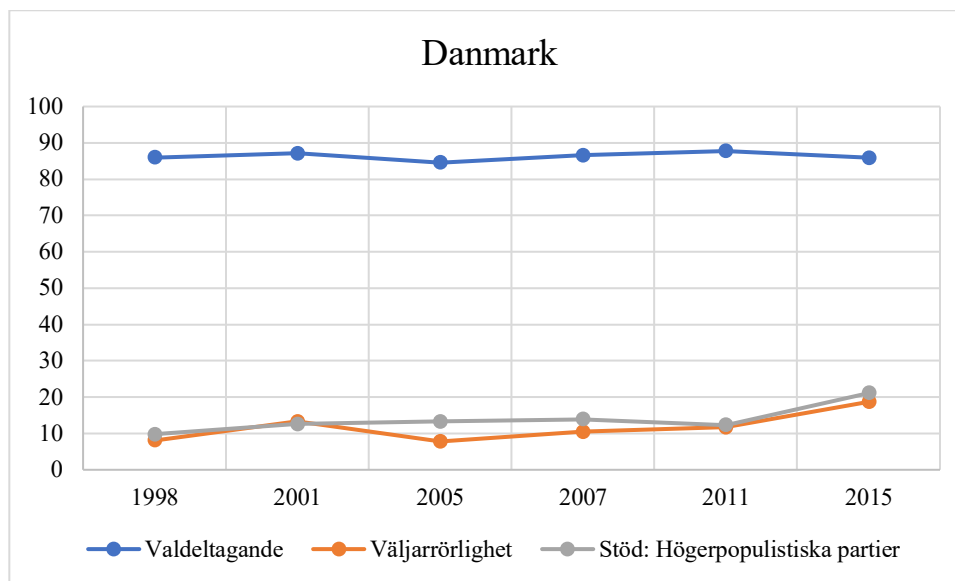
Mot bakgrund av kapitlet om tidigare forskning, är det intressant att titta närmare på hur variabelvärdena förändrats över tid. Tidigare forskning tyder på att väljarrörligheten ökar, valdeltagandet sjunker, och att väljarstödet för populistiska partier hänger ihop med kulturella och ekonomiska kriser. Nedan presenteras förändringen i variablerna i varje enskilt land som studerats i denna avhandling. På y-axeln avläses procenten och på x-axeln avläses årtalet. Stödet för populistiska partier, förändring i valdeltagandet och väljarrörligheten presenteras med varsin linje.

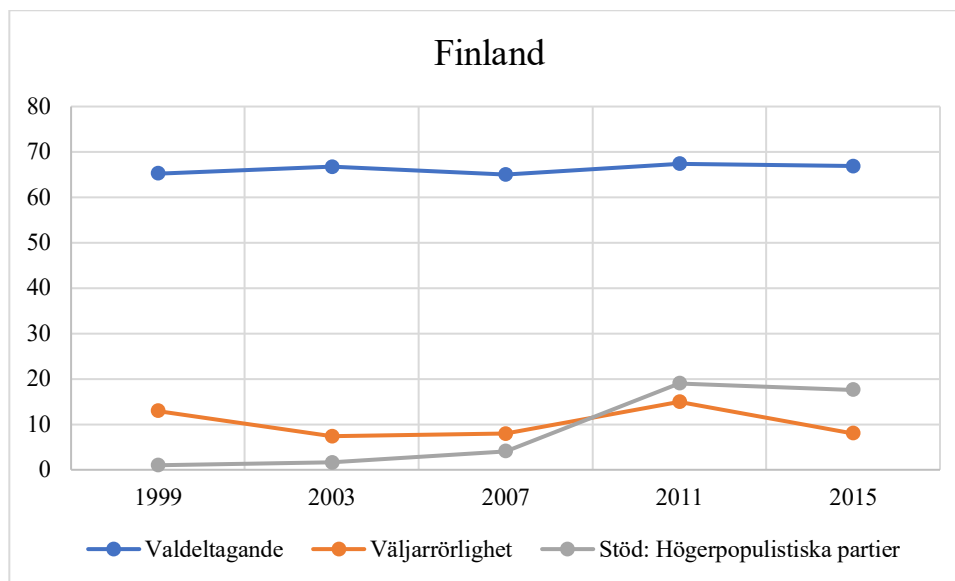
Belgien, som har obligatoriskt valdeltagande, har ett naturligt stabilt valdeltagande över tid. Däremot ser man på grafen att väljarstödet för populistiska partier ökat då väljarrörligheten sjunkit (2007) och vice versa (2010). Väljarstödet för populistiska partier sjönk alltså efter finanskrisen. Belgien har ett centerpopulistiskt parti (Libertair, Direct, Democratisch) och två högerpopulistiska partier (Vlaams Blok och Front National).

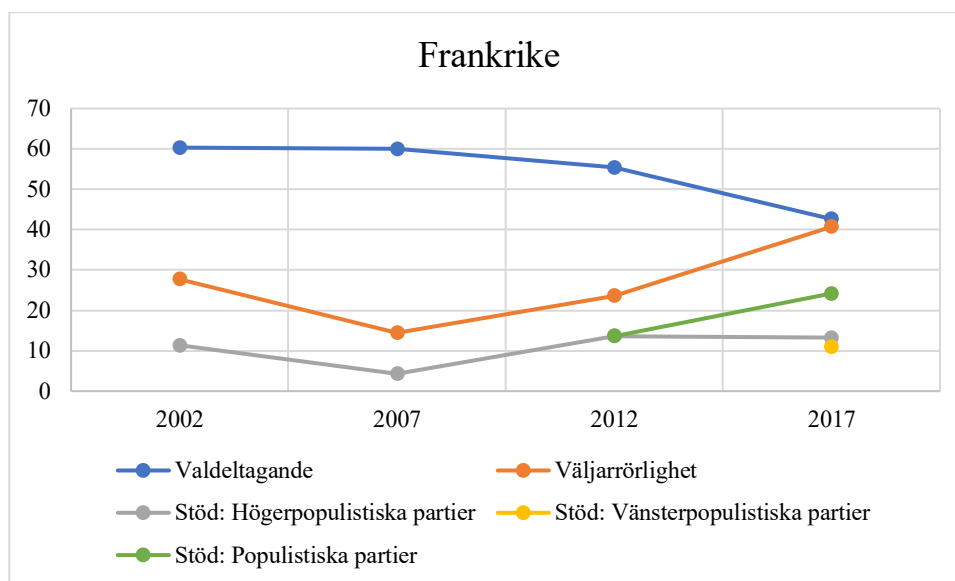
För Cyperns del har landets vänsterpopulistiska parti (Symmachía Politón) fått stöd då valdeltagandet sjunkit och välljarrörligheten ökat. Valdeltagandet och välljarrörligheten sjönk alltså efter finanskrisen. Välljarrörligheten ökade efter flyktingvågen medan valdeltagandet fortsatte sjunka.

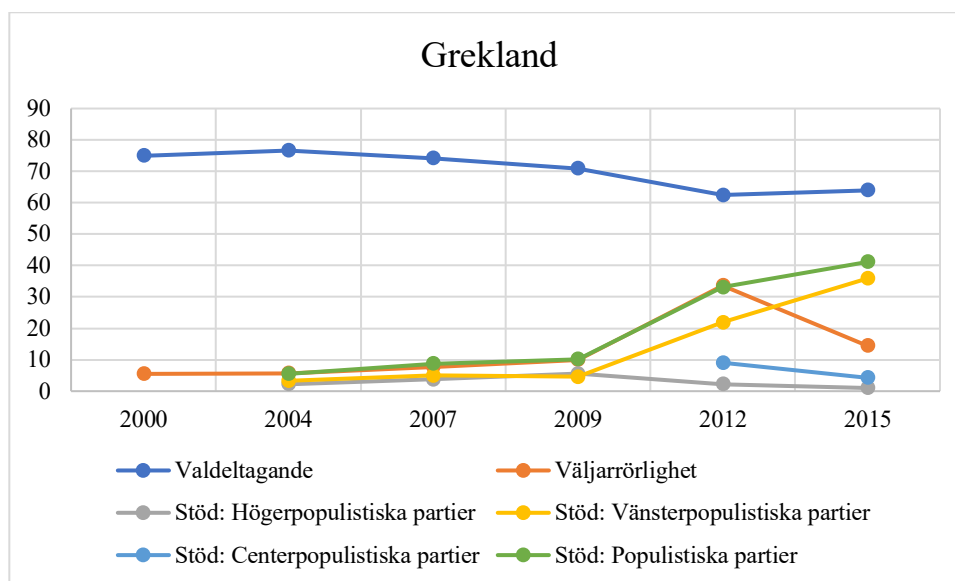
För Danmarks del är det intressantaste året 2015, då både väljarrörligheten och väljarstödet för landets högerpopulistiska parti ökade samtidigt som valldeltagandet sjönk. Denna förändring skedde alltså samma år som flyktingvågen. Valldeltagandet har varit rätt så stabilt över tid, medan väljarrörligheten ökat över tid. Danmark har två högerpopulistiska partier: Fremskridtspartiet som var representerat i Folketinget till 1999 och Dansk Folkeparti som bildades efter en utbrytning från Fremskridtspartiet 1995.

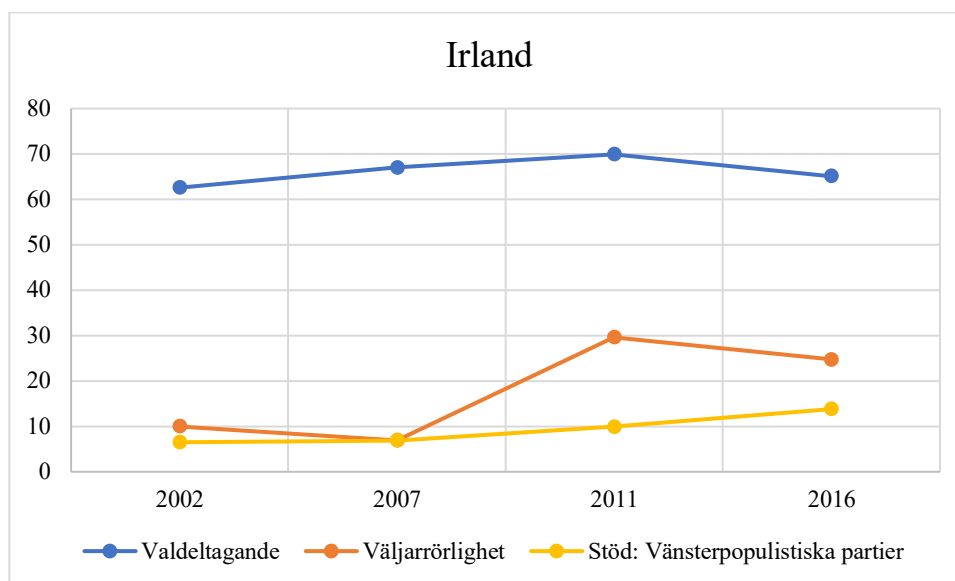
I Finland har valdeltagandet varit rätt så stabilt, medan välljarrörligheten har varit mer instabil. 2011 ökade välljarrörligheten samtidigt som landets högerpopulistiska parti, Sannfinländarna, ökade sitt välljarstöd med ungefär 15 procentenheter. Denna förändring skedde i valet efter finanskrisen. Under följande riksdagsval sjönk välljarstödet lite, och välljarrörligheten förhållandevis mycket. Detta riksdagsval hölls samma år som flyktingkrisen.

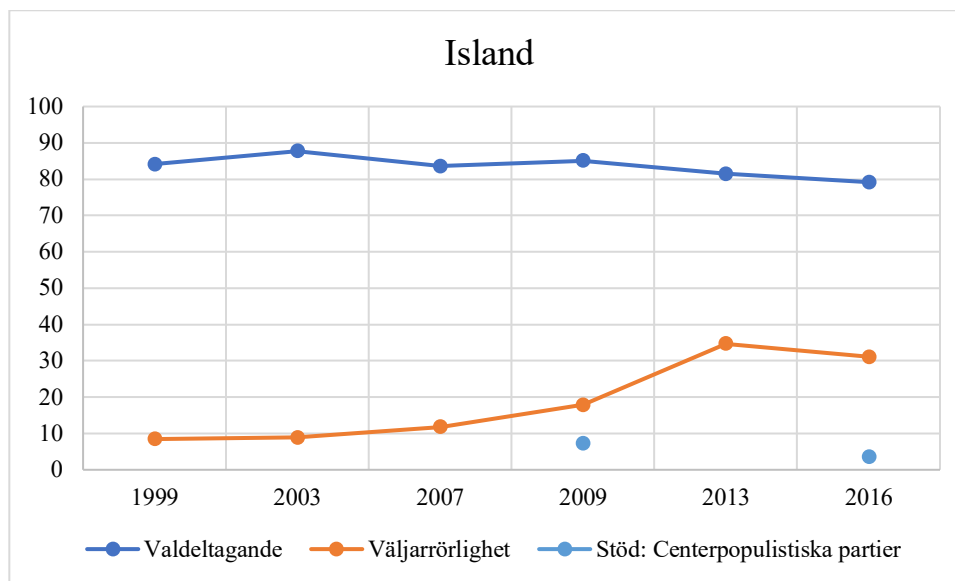
Väljarstödet för populistiska partier i Frankrike ökade 2017 samtidigt som valdeltagandet sjönk förhållandevis mycket. Det är värt att notera att väljarstödet ökade som en följd av landets vänsterpopulistiska parti (La France Insoumise), medan det högerpopulistiska partiets (Rassemblement National) stöd hölls på ungefär samma nivå. Valet var det första efter flyktingvågen. Både väljarrörligheten och valdeltagandet har varierat över tid, medan väljarstödet för landets högerpopulistiska parti på lång sikt hållits stabil.

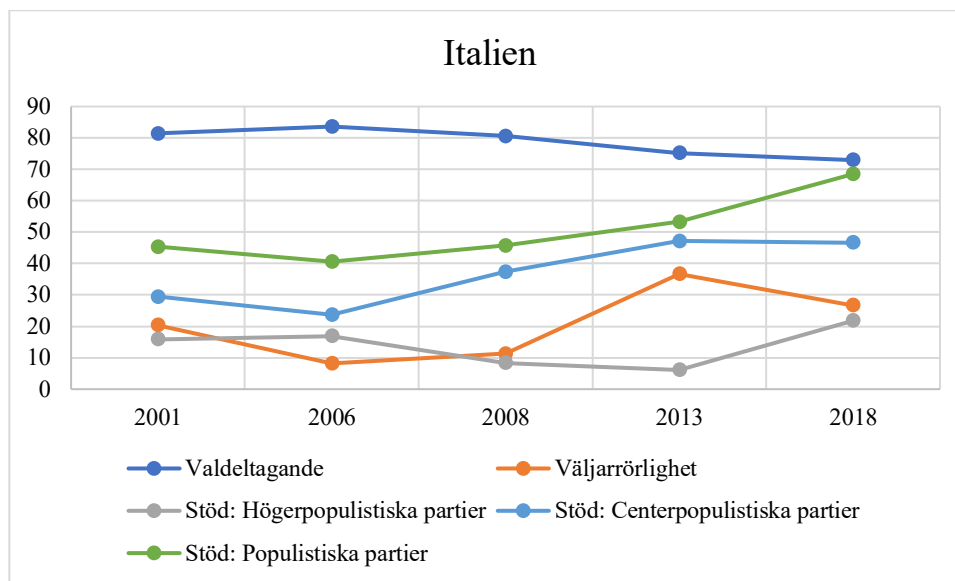
I Grekland har valdeltagandet sjunkit medan väljarrörligheten var stabil fram tills 2012, då den ökade, för att sedan sjunka till valet 2015. Väljarstödet för de vänsterpopulistiska partierna (Dimokratiko Koinoniko Kinima och Synaspismós Rizospastikís Aristerás) ökade rejält valet 2012 och fortsatte öka också 2015, alltså samma år som flyktingvågen, medan stödet för det högerpopulistiska partiet (Laikos Orthodoxos Synagermos) och det centerpopulistiska partiet (Anexartitoi Ellines) sjönk.

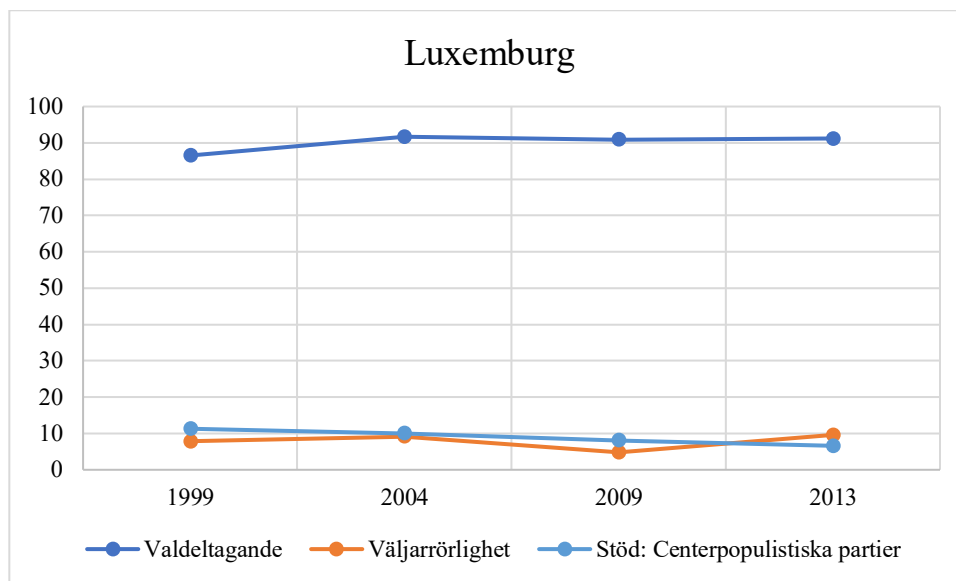
I Irland har valdeltagandet varit rätt så stabilt i jämförelse med väljarrörligheten, som ökade rejält under valet 2011. Samma år ökade också stödet för det vänsterpopulistiska partiet (Sinn Féin), men ändå inte i samma utsträckning som väljarrörligheten. Därtill fortsatte väljarstödet för det vänsterpopulistiska partiet att öka nästa val, år 2016, medan väljarrörligheten sjönk.

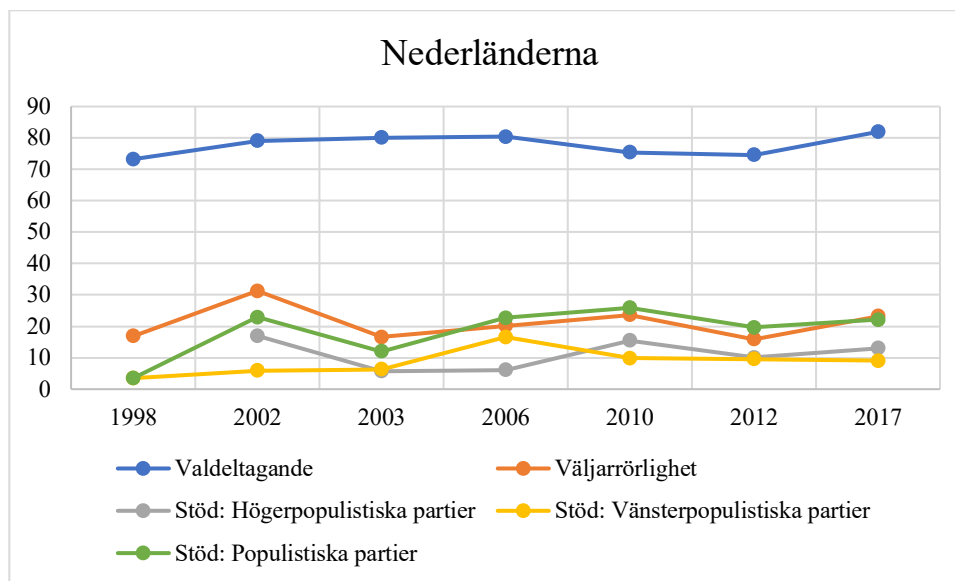
På lång sikt har valdeltagandet sjunkit, medan väljarrörligheten ökat, på Island. Landets centerpopulistiska partier (Miðflokkurinn, Flokkur fólksins och Borgarahreyfingin) erhöll väljarstöd i valet 2009 och valet 2016, alltså åren efter finanskrisen och flyktingvågen.

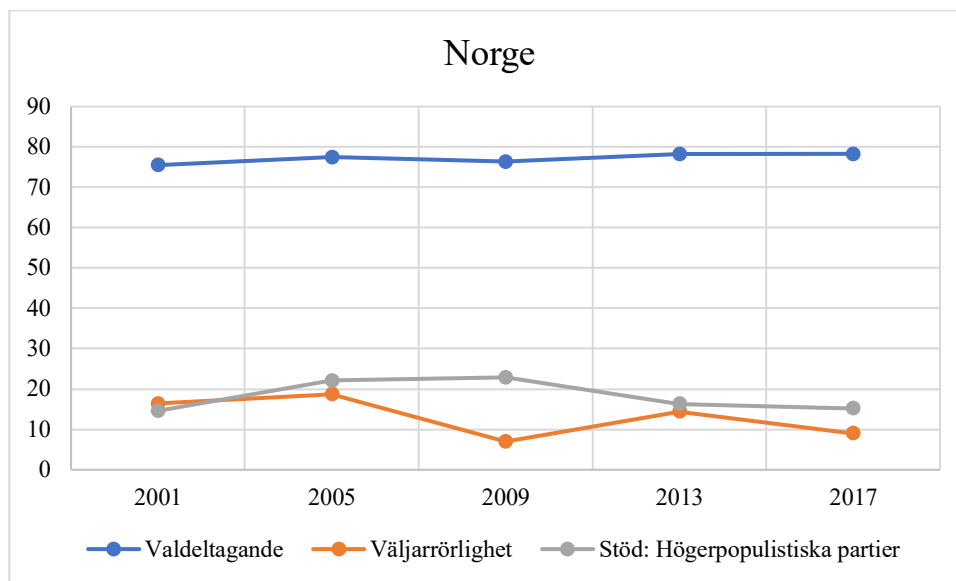
I Italien har valdeltagandet sjunkit på lång sikt, medan välljarrörligheten varit mer instabil. Välljarstödet för landets högerpopulistiska partier (Fratelli d'Italia och Lega Nord) ökade speciellt under valet 2018, första valet efter flyktingvågen, samtidigt som välljarrörligheten sjönk. Välljarstödet för landets centerpopulistiska partier (Forza Italia och Movimento 5 Stelle) har ökat på lång sikt.

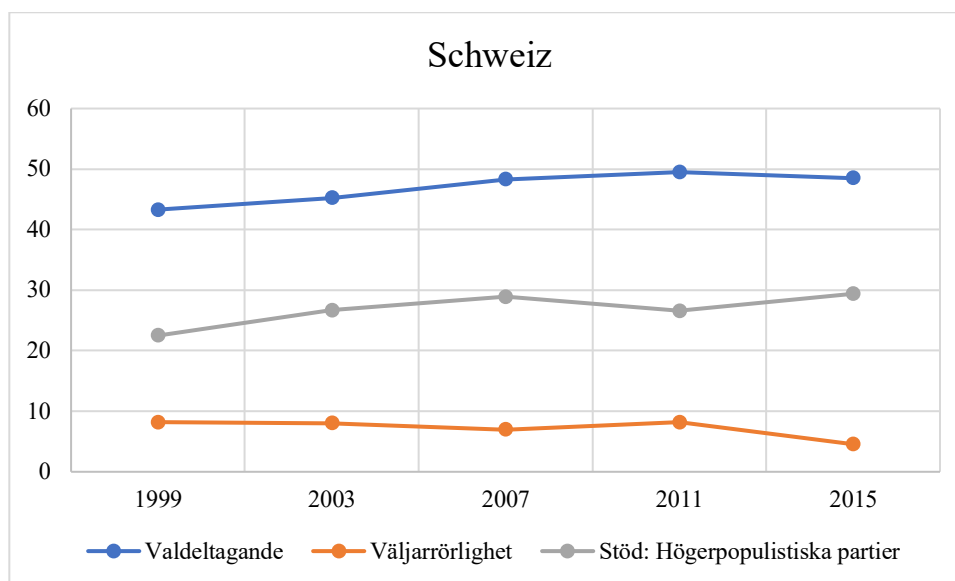
Luxemburg har, liksom Belgien, obligatoriskt valdeltagande och således är valdeltagandet förhållandevis stabilt över tid. Även väljarrörligheten och stödet för landets centerpopulistiska parti (Alternativ Demokratesch Reformpartei) är stabilt.

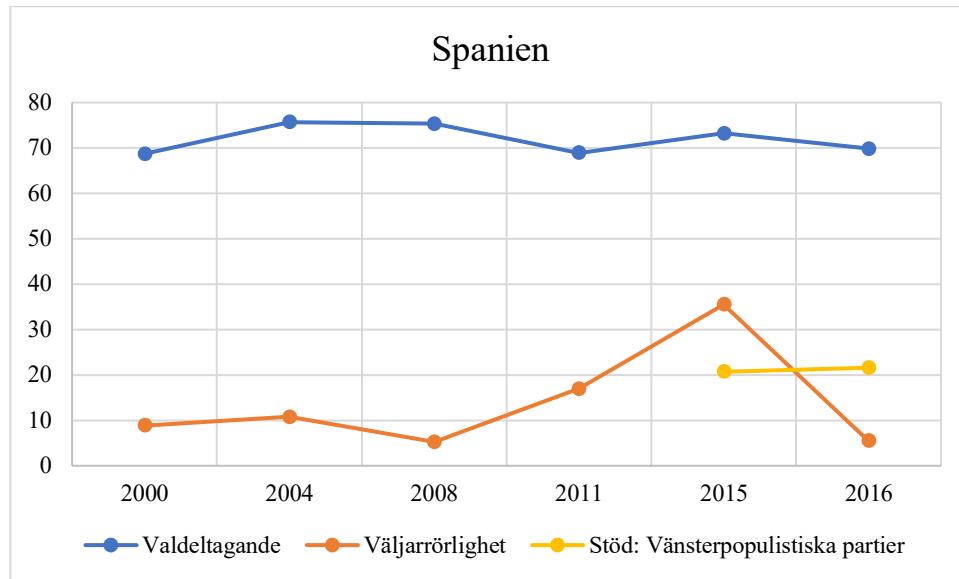
I grafen för Nederländerna kan man tydligt se att väljarrörligheten rör sig på samma sätt som väljarstödet för populistiska partier för generellt. Väljarstödet för landets högerpopulistiska (Lijst Pim Fortuyn och Partij voor de Vrijheid) och vänsterpopulistiska (Socialistische Partij) partier har däremot varierat i förhållande till valdeltagandet och väljarrörligheten. Väljarstödet för landets högerpopulistiska partier ökade i valen efter finanskrisen och flyktingvågen.

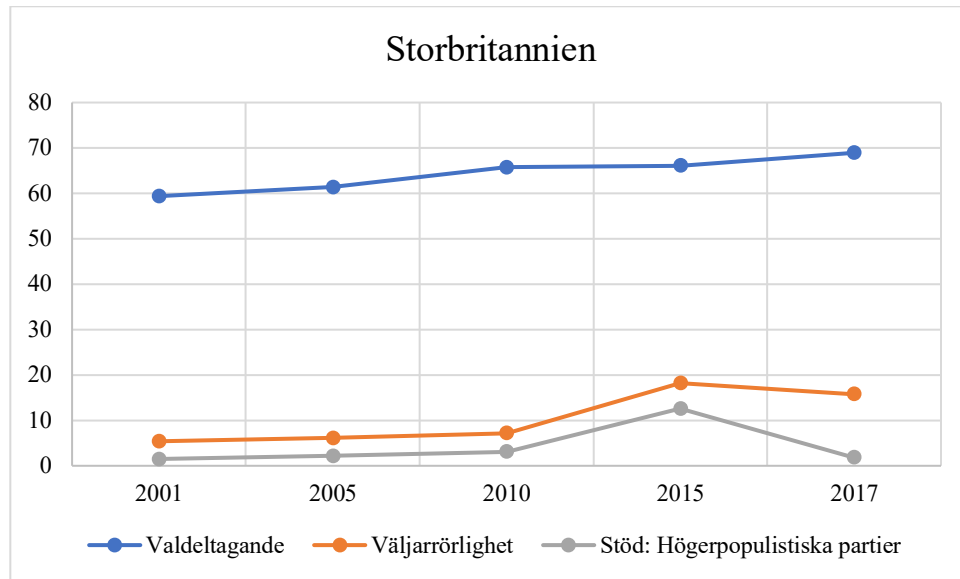
För Norges del har valldeltagandet hållits stabilt, medan väljarrörligheten varierat. Väljarstödet för landets högerpopulistiska parti (Fremskrittspartiet) ser inte ut att korrelera med varken förändring i valldeltagandet eller väljarrörligheten.

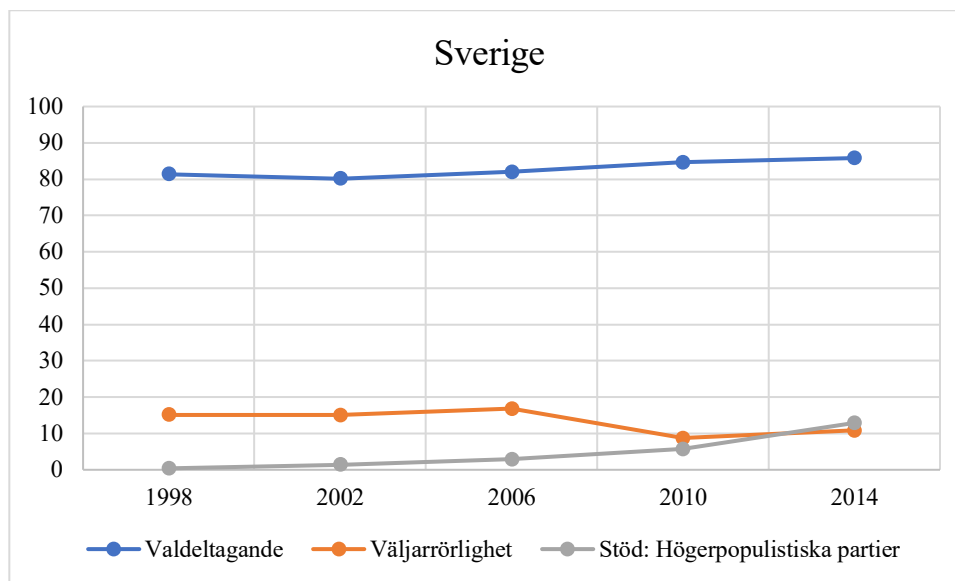
För Schweiz del har det inte skett några stora förändringar i något enskilt val, även om välljarrörligheten, valdeltagandet och välljarstödet för förändrats över tid. Välljarstödet för det högerpopulistiska partiet (Schweizerische Volkspartei) sjönk en aning i valet efter finanskrisen och ökade i valet som hölls samma år som flyktingvågen tog fart.

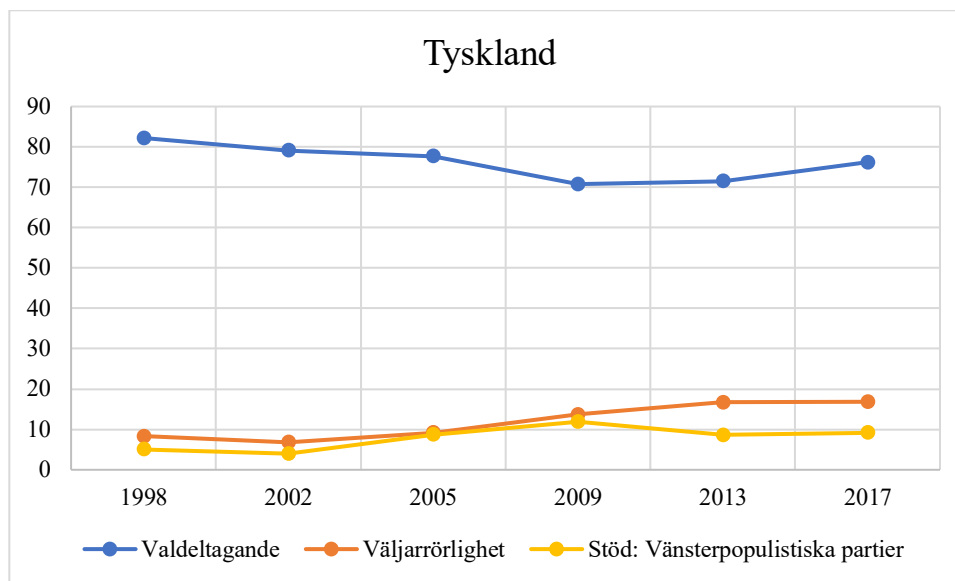
I Spanien är valåret 2015 väldigt intressant, eftersom väljarrörligheten sköt i höjden samtidigt som landets vänsterpopulistiska parti (Podemos) gick från inget väljarstöd till ett väljarstöd över 20 %. Detta är samma år som flyktingvågen. Följande val sjönk väljarrörligheten samtidigt som väljarstödet för det vänsterpopulistiska partiet hölls relativt stabil, vilket troligen innebar att väljare från andra partiet valde att rösta på partiet i valet 2015 och sedan höll sig trogna till partiet även vid nästa val.

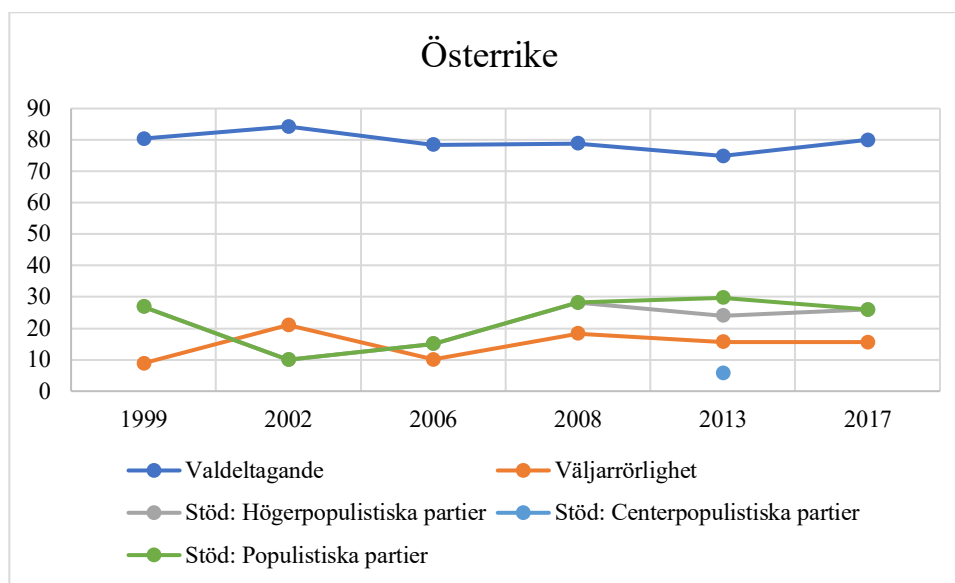
I Storbritannien har valdeltagandet ökat över tid. Väljarstödet för landets högerpopulistiska parti (United Kingdom Independence Party, UKIP) ökade förhållandevis mycket samma år som flyktingvågen dominerade politiken i Europa. Väljarrörligheten och väljarstödet för UKIP verkar korrelera, förutom i valet 2017 då väljarstödet för UKIP minskade rejält medan väljarrörligheten minskade betydligt mindre.

I Sverige har valdeltagandet hållits förhållandevis stabilt över tid, medan det enligt grafen ser ut som att väljarstödet för landets högerpopulistiska parti (Sverigedemokraterna) började öka när väljarrörligheten sjönk.

I Tyskland har valdeltagandet varierat rätt så mycket över tid. Väljarrörligheten har ökat, medan väljarstödet för landets vänsterpopulistiska parti (Die Linke) på lång sikt ökat med ungefär 5 procentenheter. Väljarstödet var som högst året efter finanskrisen.

För Österrikes del ser det ut som att väljarrörligheten och väljarstödet för populistiska partier hade en negativ korrelation fram tills 2006, då korrelationen blev positivare. Valdeltagandet har varierat över tid, men ändå varit stabil på lång sikt. 2008, samma år som finanskrisen, ökade de högerpopulistiska partiernas (Bündnis Zukunft Österreich och Freiheitliche Partei Österreichs) väljarstöd rätt så mycket. Österrikes två centerpopulistiska partier är Liste Dr. Hans-Peter Martin och Team Stronach.

Sammanfattningsvis kan man mot bakgrund av den vänsterpopulistiska diskursen gällande ekonomiska frågor, anta att väljarstödet för vänsterpopulistiska partier är speciellt framträdande i finanskrisens efterdyningar. Enligt diagrammen ovan verkar väljarstödet för vänsterpopulistiska partier inte ha ökat direkt efter finanskrisen, förutom i Grekland, som led förhållandevis mycket av krisen, och i Tyskland. I Nederländerna sjönk till och med väljarstödet efter finanskrisen (16,6 % år 2006 i jämförelse med 9,9 % år 2010). Däremot har stödet för vänsterpopulistiska partier ökat direkt efter flyktingvågen i samtliga länder med vänsterpopulistiska partier, förutom i Nederländerna där väljarstödet sjönk med 0,5 procentenheter (9,6 % år 2012 i jämförelse med 9,1 % år 2017). Denna trend är konsekvent med vad Inglehart & Norris (2016, s. 4–5) menar: kulturella faktorer har ett starkare positivt samband med väljarstödet för populistiska partier än vad ekonomiska faktorer har. Dessutom menar Bartolini och Mair (1990, s. 40) att kortsiktiga

faktorer påverkar väljarrörligheten, alltså är det logiskt att väljarstödet för vänsterpopulistiska partier ökade speciellt efter flyktingvågen 2015, framför finanskrisen 2008 vars konsekvenser var långsiktiga.

Således är det även förväntat att högerpopulistiska partier har erhållit ett högre väljarstöd efter flyktingvågen, också eftersom högerpopulistiska partier bygger sin ”vi mot dem”-diskurs på bl.a. personer med annan etnicitet. I samtliga västeuropeiska länder med högerpopulistiska partier, förutom Finland, Frankrike, Grekland och Norge, har väljarstödet för högerpopulistiska partier ökat efter flyktingvågen. De mest anmärkningsvärda ökningarna skedde i Danmark, där väljarstödet ökade från 12,3 % år 2012 till 21,1 % år 2015; i Italien, där väljarstödet ökade från 6,1 % år 2013 till 21,8 % år 2018; och i Storbritannien, där väljarstödet ökade från 3,1 % år 2010 till 12,6 % år 2015. Väljarstödet för högerpopulistiska partier ökade också i samband med finanskrisen, förutom i Belgien, Danmark, Italien, Schweiz och Österrike. I Belgien sjönk väljarstödet förhållandevis mycket: från 14 % år 2007 till 8,3 % år 2010. Också i Italien skedde en anmärkningsvärd förändring: stödet sjönk från 16,9 % år 2006, till 8,3 % år 2008, till 6,1 % år 2013. Däremot ökade väljarstödet avsevärt i bl.a. Finland från 4,1 % år 2007 till 19 % år 2011; Österrike från 15,1 % år 2006 till 28,2 % år 2008 och 24 % år 2013; Nederländerna från 6,1 % år 2006 till 15,5 % år 2010; och Frankrike från 4,3 % år 2007 till 13,6 % år 2012.

Ser man på förändringen över tid, och i samband med finanskrisen och flyktingvågen, pekar utvecklingen på att vänsterpopulistiska partiers väljarstöd växer efter kulturella kriser, medan högerpopulistiska partiers väljarstöd växer efter både kulturella och ekonomiska kriser. Detta är fascinerande, med tanke på att vänsterpopulistiska partier har en stark ekonomisk prägel på sin politik. Det var alltså förväntat att väljarstödet för vänsterpopulistiska partier skulle ha vuxit efter finanskrisen, eller ens både efter finanskrisen och efter flyktingvågen. Enligt Inglehart och Norris (2016, s. 4–5) är det ändå de kulturella kriserna som påverkar väljarstödet för populistiska partier i en större utsträckning än vad ekonomiska kriser gör, och resultatet i denna avhandling är

konsekvent med påståendet då väljarstödet för både vänster- och högerpopulistiska partier växte (med några undantag) efter flyktingvågen.

Enligt Robbins och Hunter (2011, s. 929) har förändring i valdeltagande och väljarrörlighet ett negativt samband. De beskriver också hur makroekonomiska faktorer påverkar valdeltagandet negativt. Mainwaring et al. (2017, s. 624) menar därtill att trög ekonomisk utveckling stimulerar väljarrörlighet. Ser man på utvecklingen över tid, har valdeltagandet sjunkit och väljarrörligheten ökat i de flesta länder efter finanskrisen. Undantagen är Cypern, Luxemburg, Norge och Österrike, där väljarrörligheten sjönk; och Danmark, Finland, Irland, Island, Schweiz, Storbritannien och Tyskland, där valdeltagandet ökade. I Sverige både sjönk väljarrörligheten och ökade valdeltagandet efter finanskrisen. I stora drag är ändå analysens resultat konsekvent med vad Robbins och Hunter, samt Mainwaring et al., påstår.

7.2 Resultat från korrelations- och regressionsanalyserna

Resultaten från korrelationsanalysen ser ut på följande sätt:

Tabell 3. Resultat: Korrelationsanalys mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd för populistiska partier, och mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier

Pearson R	Totalpop (N=83)	Högerpop (N=62)	Vänsterpop (N=26)	Centerpop (N=18)
Förändring i valdeltagande	-0,105	0,07	-0,152	-0,546*
Väljarrörlighet	0,336**	0,043	0,501**	0,237

* = signifikant på 0,05-nivån, ** = signifikant på 0,01-nivån

Totalpop = väljarstöd för samtliga populistiska partier

Högerpop = väljarstöd för högerpopulistiska partier

Vänsterpop = väljarstöd för vänsterpopulistiska partier

Centerpop = väljarstöd för centerpopulistiska partier

Korrelationen mellan förändringen i valdeltagande och väljarstödet för högerpopulistiska partier är 0,07, medan korrelationen för vänsterpopulistiska partiers väljarstöd är -0,152. Ingentenda av sambanden är signifikant. Korrelationen mellan förändringen i valdeltagande och väljarstödet för populistiska partier generellt, som svarar på den ena forskningsfrågan, är -0,105, men sambandet är inte signifikant. Korrelationen för centerpopulistiska partiers väljarstöd är -0,546 och sambandet är signifikant på 0,05-nivån. Däremot är antalet fall litet (N=18), men eftersom sambandet är signifikant är resultatet ändå generaliserbart.

Korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstödet för högerpopulistiska partier är 0,043, medan korrelationen för centerpopulistiska partiers väljarstöd är 0,237. Ingentenda av sambanden är signifikanta. Korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstödet för vänsterpopulistiska partier är 0,501 (N=26) och signifikant på 0,01-nivån. Korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstödet för populistiska partier generellt är 0,336 och signifikant på 0,01-nivån (N=83).

Den bivariata regressionsanalysen mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för centerpopulistiska partier visar att 25,4 % av variationen i väljarstöd för centerpopulistiska partier kan förklaras med förändring i valdeltagandet (Adjusted R-kvadrat=0,254). B-koefficienten är -0,987 och visar att om valdeltagandet ökar med 1 enhet så minskar väljarstödet för centerpopulistiska partier med 0,987 %. Koefficienten är signifikant på 0,05-nivån.

Den bivariata regressionsanalysen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för vänsterpopulistiska partier visar att 22,0 % av variationen i väljarstöd för vänsterpopulistiska partier kan förklaras med väljarrörlighet (Adjusted R-kvadrat=0,220). B-koefficienten är 0,313 och visar att om väljarrörligheten ökar med 1 enhet så ökar väljarstödet för vänsterpopulistiska partier med 0,313 %. Koefficienten är signifikant på 0,01-nivån. Den bivariata regressionsanalysen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier visar att 10,2 % av variationen i väljarstöd för populistiska partier kan förklaras med väljarrörlighet (Adjusted R-kvadrat=0,102). B-koefficienten är 0,267 och

visar att om väljarrörlighet ökar med 1 enhet så ökar väljarstödet för populistiska partier med 0,267 %. Koefficienten är signifikant på 0,01-nivån.

Resultaten från de multipla regressionsanalyserna ser ut på följande sätt:

Tabell 4. Resultat: Multipla regressionsanalyser mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd för populistiska partier, och mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier

	Totalpop (N=83)	Högerpop (N=62)	Vänsterpop (N=26)	Centerpop (N=18)
R square	0,115	0,010	0,260	0,315
Adjusted R square	0,092	-0,024	0,196	0,223
B-koefficient: Förändring i valdeltagande	-0,063	0,155	-0,117	-1,170*
B-koefficient: Väljarrörlighet	0,261**	0,059	0,306*	-0,099

* = signifikant på 0,05-nivån, ** = signifikant på 0,01-nivån

Totalpop = väljarstöd för samtliga populistiska partier

Högerpop = väljarstöd för högerpopulistiska partier

Vänsterpop = väljarstöd för vänsterpopulistiska partier

Centerpop = väljarstöd för centerpopulistiska partier

Resultaten från de multipla regressionsanalyserna kan tolkas på samma sätt som resultaten från de bivariata regressionsanalyserna. Skillnaden är att förklaringskraften för förändring i valdeltagande på väljarstöd för populistiska partier är under kontroll för väljarrörligheten, och vice versa.

B-koefficienten visar att om valdeltagandet ökar med 1 enhet så minskar väljarstödet för centerpopulistiska partier med 1,17 % (signifikant på 0,05-nivån). Om väljarrörligheten ökar med en enhet så ökar väljarstödet för vänsterpopulistiska partier med 0,306 % (signifikant på 0,05-nivån) och för samtliga populistiska partier med 0,261 % (signifikant på 0,01-nivån).

Resultaten är i samma linje som resultaten från de bivariata regressionsanalyserna och korrelationsanalyserna. Förändring i valdeltagandet har en signifikant effekt på väljarstödet för centerpopulistiska partier, medan väljarrörlighet har en signifikant effekt på väljarstödet för vänsterpopulistiska partier och populistiska partier generellt. Det är dock värt att notera, att signifikansnivån för väljarrörlighetens effekt på väljarstödet på vänsterpopulistiska partier sjönk från 0,01-nivån till 0,05-nivån i den multipla regressionsanalysen. Detta betyder, att valdeltagandet har en viss effekt på väljarstödet för vänsterpopulistiska partier, trots att väljarrörligheten har en större effekt.

7.3 Resultat där Belgien och Luxemburg inte ingår

Av de undersökta länderna finns det två länder med obligatoriskt valdeltagande: Belgien och Luxemburg. Således är det intressant att undersöka om resultaten från analyserna ovan skiljer sig från resultaten som fås om likadana analyser görs, där Belgien och Luxemburg inte ingår. Om resultatet liknar resultaten som presenterades ovan, stärker det resultatens tillförlitlighet. Eftersom varken Belgien eller Luxemburg har vänsterpopulistiska partier, behövs det inte göras skilda analyser för denna partifamilj.

Av alla länder som ingår i studien, skiljer sig Belgien och Luxemburg i hög grad från de andra länderna i och med deras obligatoriska valdeltagande. Det finns en sannolikhet att obligatoriskt valdeltagande påverkar både väljarrörlighet och valdeltagande på ett sådant sätt som eventuellt kan snedvrider resultatet.

Resultaten från korrelationsanalysen ser ut på följande sätt:

Tabell 5. Resultat: Korrelationsanalys mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd för populistiska partier, och mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier

Pearson R	Totalpop (N=74)	Högerpop (N=57)	Centerpop (N=12)
Förändring i valdeltagande	-0,098	0,069	-0,561
Väljarrörlighet	0,325**	0,037	0,133

* = signifikant på 0,05-nivån,

Totalpop = väljarstöd för samtliga populistiska partier

Högerpop = väljarstöd för högerpopulistiska partier

Vänsterpop = väljarstöd för vänsterpopulistiska partier

Centerpop = väljarstöd för centerpopulistiska partier

Korrelationen mellan förändringen i valdeltagande och väljarstödet för populistiska partier generellt, som svarar på den ena forskningsfrågan, är -0,098 vilket är förhållandevis nära resultatet ovan (-0,105). Korrelationen mellan förändringen i valdeltagande och väljarstödet för högerpopulistiska partier är 0,069, alltså väldigt nära resultatet ovan på 0,07. Korrelationen för centerpopulistiska partiers väljarstöd är -0,561 och antalet fall är litet (N=12). Resultatet ovan visade en korrelation på -0,546 som är signifikant på 0,05-nivån (N=18).

Korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstödet för högerpopulistiska partier är 0,037 (resultatet ovan 0,043), medan korrelationen för centerpopulistiska partiers väljarstöd är 0,133 (resultatet ovan 0,237). Ingenta av sambanden är signifikanta. Korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstödet för populistiska partier generellt är 0,325 (resultatet ovan 0,336) och signifikant på 0,01-nivån, precis som resultatet ovan.

Den bivariata regressionsanalysen mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för centerpopulistiska partier, högerpopulistiska partier och populistiska partier resulterar inte

i någon signifikant koefficient. Resultatet ovan, där Belgien och Luxemburg ingick, var signifikant på 0,05-nivån för centerpopulistiska partier.

Den bivariata regressionsanalysen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier visar att 9,3 % (resultatet ovan 10,2 %) av variationen i väljarstöd för populistiska partier kan förklaras med väljarrörlighet (Adjusted R-kvadrat=0,093). B-koefficienten är 0,257 och visar att om väljarrörlighet ökar med 1 enhet så ökar väljarstödet för populistiska partier med 0,257 %. Koefficienten är signifikant på 0,01-nivån, precis som resultatet ovan. Skillnaden i B-koefficienten jämfört med om också Belgien och Luxemburg ingår är förhållandevis liten (B-koefficienten 0,267 om Belgien och Luxemburg ingår).

Resultaten från de multipla regressionsanalyserna ser ut på följande sätt:

Tabell 6. Resultat: Multipla regressionsanalyser mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd för populistiska partier, och mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier

	Totalpop (N=74)	Högerpop (N=57)	Centerpop (N=12)
R square	0,107	0,008	0,422
Adjusted R square	0,082	-0,028	0,293
B-koefficient: Förändring i valdeltagande	-0,059	0,146	-1,678
B-koefficient: Väljarrörlighet	0,251**	0,052	-0,324

** = signifikant på 0,01-nivån

Totalpop = väljarstöd för samtliga populistiska partier

Högerpop = väljarstöd för högerpopulistiska partier

Vänsterpop = väljarstöd för vänsterpopulistiska partier

Centerpop = väljarstöd för centerpopulistiska partier

Om väljarrörligheten ökar med en enhet så ökar väljarstödet för samtliga populistiska partier med 0,251 % (signifikant på 0,01-nivån). Resultatet ovan, alltså om Belgien och Luxemburg ingår, är 0,261 % (också signifikant på 0,01-nivån). Resultatet är långt i samma linje med korrelationsanalyserna och de bivariata regressionsanalyserna, alltså påverkar väljarrörligheten väljarstödet för populistiska partier. Däremot är inte koefficienten för centerpopulistiska partiers väljarstöd signifikant, i jämförelse med resultaten ovan.

7.4 Diskussion om resultaten

Innan jag diskuterar resultaten från analyserna, är det befogat att påminna om studiens forskningsfråga:

Kommer väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa främst från andra partiers väljare eller röstberättigade som inte röstat i tidigare val?

- Finns det ett samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?
- Finns det ett samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?

Mina hypoteser var att det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier i Västeuropa. Vidare antog jag att sambandet var starkare än sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd för populistiska partier. Min underhypotes var att ovannämnda samband är starkare för högerpopulistiska partier. Dessa antaganden grundade sig på att valdeltagandet har sjunkit i etablerade demokratier under de senaste decennierna (Dalton, Farrell & McAllister 2011, s. 60). Dessutom finns ett samband mellan väljarstöd för (höger)populistiska partier och förändring i valdeltagande: då denna partifamilj blir mer framgångsrik ökar sannolikheten att man röstar (Immerzeel & Pickup 2015, s. 358). I denna avhandling har jag undersökt om förändring i valdeltagandet orsakar förändring i väljarstödet för populistpartier och

eftersom det redan finns forskning som tyder på att riktningen är omvänd antog jag att sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier inte är signifikant. Väljarrörligheten ökar i Västeuropa (Dalton et al. 2011, s. 10) och tidigare forskning pekar på ett samband mellan väljarrörlighet och ökat väljarstöd för högerpopulistiska partier (Rooduijn 2015, s. 7). Det finns alltså goda argument till att ett samband mellan ökad väljarrörlighet och ökat väljarstöd för populistiska partier finns, och att sambandet är signifikant. Tidigare forskning hävdar därtill att åtminstone ett samband för högerpopulistiska partier finns, och således antar jag att sambandet för högerpopulistiska partier är starkare än för center- och vänsterpopulistiska partier.

Enligt den utförda analysen stämmer hypotesen om att sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier är svagare än sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier. Också hypotesen om att det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier stämmer. Underhypotesen om att sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för högerpopulistiska partier är starkare än center- och vänsterpopulistiska partier stämmer däremot inte, utan istället är det sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för vänsterpopulistiska partier som är starkast. Underhypotesen om att sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för högerpopulistiska partier är starkare än mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för center- och vänsterpopulistiska partier stämmer inte heller, utan istället är det sambandet mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för centerpopulistiska partier som är starkast. Sambandet är dessutom negativt.

Tabell 7. Analysens resultat

Hypotes	Stämmer/Stämmer inte
<i>H₁: Sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier är svagare än sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier.</i>	Stämmer
<i>H_{2a}: Det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa.</i>	Stämmer
<i>H_{2b}: Sambandet är starkare för högerpopulistiska partier än för andra populistiska partier.</i>	Stämmer inte

Som nämnt i kapitlet om tidigare forskning, sjunker valdeltagandet i Västeuropa medan väljarstödet för populistiska partier i Europa ökar. Immerzeel & Pickup (2015, s. 347-348) hävdar att det minskade politiska intresset är nyckeln till [höger]populistiska partiernas framgång, eftersom de för rösten för ”det äkta folket” som inte de konventionella partierna lyckas göra. Resultaten från analysen i denna avhandling pekar däremot på att de faktiskt är sambandet mellan väljarstödet för centerpopulistiska partier och förändring i valdeltagandet som har ett signifikant samband. Sambandet är negativt, precis som tidigare forskning påstår att sambandet mellan väljarstöd för populistiska partier och förändring i valdeltagande är, alltså ökar väljarstödet för centerpopulistiska partier när valdeltagandet sjunker. Det är ändå värt att notera att antalet centerpopulistiska partier är lågt (N=18) och således borde en mera omfattande analys göras för att kunna dra en mer säker slutsats. Enligt analysen har också väljarstödet för vänsterpopulistiska partier och populistiska partier generellt ett negativt samband med förändring i valdeltagande (även om sambandet inte är signifikant), medan högerpopulistiska partier har ett positivt samband.

Resultaten gällande väljarrörlighet är intressanta, eftersom tidigare forskning påstår att högerpopulistiska partier erhållit väljarstöd på bekostnad av andra partier. Enligt Rooduijn (2015, s. 7) är väljarstödet för högerpopulistiska partier en direkt konsekvens av den ökade väljarrörligheten, och han ifrågasätter varifrån väljarstödet annars skulle ha kommit från. Norris (2005, s. 13-14) är däremot osäker på om ökad väljarrörlighet resulterar i ökat

väljarstöd för just högerpopulistiska partier, och den utförda analysen i denna avhandling pekar på att det i själva verket är vänsterpopulistiska partier som erhåller väljarstöd på bekostnad av andra partier. Dessutom påstår the Guardian (2018d) att både höger- och vänsterpopulistiska partier har erhållit ökat väljarstöd bl.a. på bekostnad av traditionella socialdemokratiska partier, men detta är troligen bara sant vad gäller vänsterpopulistiska partier. Väljarrörligheten från socialdemokratiska partier till vänsterpopulistiska partier är ingen ny teori, utan så har fallet varit för t.ex. *Die Linke* och *SDP* i Tyskland, där den tidigare vunnit väljarstöd på bekostnad av den senare Också *Podemos* i Spanien har stulit röster från socialdemokratiska partier. (politico.eu 2018)

Analysens resultat påvisar att vänsterpopulistiska partier växer på bekostnad av andra partier (troligen socialdemokratiska partier) och att centerpopulistiska partier lyckas aktivera väljare i samband med ökat valdeltagande i landet. Väljarstödet för högerpopulistiska partier har däremot varken ett signifikant samband med förändring i valdeltagande eller väljarrörlighet: vad grundar sig deras växande väljarstöd på då? I detta sammanhang är det värt att påpeka att den totala väljarrörligheten bara *indikerar* på hur väljarrörligheten ser ut på individnivå. Det finns en risk att intressanta förändringar i väljarkåren inte syns i den totala väljarrörligheten. Som bekant ser vi inte i den totala väljarrörligheten hur den individuella väljaren lägger sin röst – således ser vi inte om nya väljare gör inträde på den politiska arenan och tar gamla väljaren plats. Sambandet mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för högerpopulistiska partier är positivt i jämförelse med väljarstödet för vänster- och centerpopulistiska partier, vilket innebär att då valdeltagandet växer är också väljarstödet för högerpopulistiska partier är högt. Eftersom sambandet inte är signifikant, lönar det sig ändå inte att dra några slutsatser om sambandet.

Det positiva sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier generellt är signifikant. Detta beror i praktiken på den starka effekten som väljarrörlighet har på väljarstödet för vänsterpopulistiska partier, och troligen en viss del också på den effekten väljarrörlighet har på väljarstödet för centerpopulistiska partier. Trots att den senare inte är signifikant är korrelationen 0,237 klart positiv. Däremot bidrar inte

korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för högerpopulistiska partier till totaleffekten, eftersom korrelationen mellan dem är förhållandevis svag. Således beror det ökade väljarstödet bland populistiska partier i Västeuropa på att centerpopulistiska partier, men framförallt vänsterpopulistiska partier, lyckats mobilisera väljare från andra partier.

Den multipla regressionsanalysens resultat visar att det bara är väljarrörligheten som är en signifikant oberoende variabel. Som tidigare nämnt kan detta möjligen förklaras med att den enda signifikanta korrelationen vad gäller förändring i valdeltagandets effekt på populistiska partiers väljarstöd, det vill säga korrelationen mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för centerpopulistiska partier, har få analysenheter. Den starka samvariationen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier, speciellt vänsterpopulistiska partier, påvisar att det finns ett gott empiriskt stöd för att väljarrörlighet *de facto* påverkar förändringen i väljarstödet.

Korrelationsanalysen mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för populistiska partier samt väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier, där Belgien och Luxemburg inte ingår, ger ungefär samma resultat som när länderna ingår. Igen är det korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier generellt som är signifikant på 0,01-nivån. Antalet fall för vänsterpopulistiska partier ändrades inte i och med Belgiens och Luxemburgs bortfall, så resultatet är naturligtvis det samma. Däremot bortföll 9 fall vad gäller den totala mängden populistiska partier, från N=83 till N=74, men signifikansnivån hölls på 0,01-nivån och korrelationen gick från 0,336 till 0,325. Detta resultat stärker tillförlitligheten att korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier är signifikant, och att detta troligen bygger på den starka korrelationen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för vänsterpopulistiska partier.

I regressionsanalyserna följer däremot en del förändringar. Regressionsanalysen mellan förändring i valdeltagande och väljarstöd för centerpopulistiska partier resulterar inte i en signifikant koefficient, vilket också innebär att den signifikanta koefficienten saknas i den multipla regressionsanalysen. Detta beror troligen på att antalet fall (N=12) är så få. Regressionsanalysen mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier är

fortfarande signifikant på 0,01-nivån, liksom koefficienten mellan variablerna i den multipla regressionsanalysen.

7.5 Presentation av slutsatser

Vilka slutsatser kan dras från den gjorda studien? För det första kan det konstateras att orsaken till det ökade väljarstödet för populistiska partier inte är så självklar som man möjligen kan tro. Jag tänker på Rooduijn (2015, s. 7) som menar att det är självklart att högerpopulistiska partier erhåller sitt väljarstöd på bekostnad av andra partier – denna avhandling visar däremot att Rooduijns påstående måste ifrågasättas och studeras närmare. För det andra kan det konstateras att resultaten från denna avhandling presenterar signifikanta samband i Västeuropa och att det således finns orsak till att studera om liknande samband kan hittas i andra regioner i världen. Eftersom de studerade länderna liknar varandra i många aspekter (den demokratiska historien, partitillhörigheten och hur ofta länderna ordnar parlamentsval) utgör Västeuropa ett gynnsamt område att studera. Eftersom signifikanta samband hittades här är det motiverat att studera andra geografiska områden. För det tredje skrapar studiens resultat bara ytan på ett forskningsområde med många möjligheter för fördjupning. Hur kommer det sig att vänsterpopulistiska partiers väljarstöd ökade så mycket efter flyktingvågen, trots att det var förväntat att en liknande ökning skulle ha kunnat ske efter finanskrisen? Hur kommer det sig att sambandet mellan väljarstödet för högerpopulistiska partier och förändring i valdeltagande är positivt, medan motsvarande samband för vänster- och centerpopulistiska partier är negativt? Ytterligare forskning för att förstå bakgrunden till populismens popularitet i Västeuropa behövs. Här kunde t.ex. mera forskning kring flyktingvågen och finanskrisen göras. Därtill kan variablerna studeras i andra geografiska områden. Är sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för vänsterpopulistiska partier också signifikant i t.ex. Latinamerika, som har haft en ”våg” av vänsterpopulistiska partier?

I detta skede är det befordrat att gå tillbaka till avhandlingens forskningsfråga:

Kommer väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa främst från andra partiers väljare eller röstberättigade som inte röstat i tidigare val?

- Finns det ett samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?
- Finns det ett samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa?

Svaret på avhandlingens forskningsfråg är att denna avhandling visar att väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa främst kommer från andra partiers väljare. Däremot innefattar denna slutsats ett mer komplext mönster: det är främst vänsterpopulistiska partier som erhåller sitt väljarstöd från andra partiers väljare, medan centerpopulistiska partier faktiskt får sitt väljarstöd från röstberättigade som inte röstat i tidigare val. Det är värt att notera att antalet fall av centerpopulistiska partier (N=18) är lågt, medan antalet fall för vänsterpopulistiska partier är högre (N=26). Gällande de två andra forskningsfrågorna, kan det konstanteras att det finns ett samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstödet för populistiska partier i Västeuropa, och detta gäller bara centerpopulistiska partier. Det kan också konstateras att det finns ett samband mellan väljarrörlighet och förändring i i väljarstödet för populistiska partier i Västeruopa, och detta gäller vänsterpopulistiska partier som i sin tur resulterar i ett samband också för populistiska partier.

7.6 Konklusion

Avhandlingens reliabilitet och inre validitet är stark. Datan som använts i studien kommer från pålitliga källor. Eventuella misstag skulle ha kunnat göras i och med kodandet av datan, men jag har varit ytterst noggrann och kontrollerat databasen flera gånger. Operationaliseringen av analysenheterna har varit ändamålsenlig för studien och baserats på samma operationalisering av variablerna som använts i tidigare forskning. Däremot kan jag inte påstå att den externa validiteten är stark, i och med att studiens resultat inte

nödvändigtvis kan appliceras utanför Västeuropa. Däremot visar resultaten, som tidigare nämnts, att det är motiverat att göra en liknande studie för andra geografiska områden.

Som i majoriteten av de ämnen statsvetenskapen forskar i, finns det flera definitioner på variablerna som använts. Förändring i valdeltagande och väljarrörlighet kan mätas på flera sätt och därför förde jag en längre diskussion om variablernas definition innan jag presenterade hur dessa kommer mätas inom ramen för denna avhandling. Därtill finns det otaliga definitioner av populistiska partier och till och med vilka länder som tillhör Västeuropa. För att tackla denna utmaning har jag tagit hjälp av definitioner som ofta används inom statsvetenskapen. Det finns flera kända namn inom populismforskning, exempelvis Cas Mudde, som har fungerat som vägledning både vad gäller definition och val av källor. Vad gäller Västeuropa var det naturligt att avgränsa områden enligt den använda databasen.

Den metod och det statistikprogram som använts har fungerat väl för avhandlingens syfte. Däremot skulle antalet fall kunna vara högre, speciellt vad gäller de centerpopulistiska partierna. Eftersom jag studerade Västeuropa fanns det inte flera fall än de jag undersökte, men om framtida forskning visar att liknande samband finns i andra geografiska områden kan troligen en motsvarande analys jag har gjort i Västeuropa göras på en global nivå. Vidare skulle ett tillförlitligare resultat kunna nås om det skulle vara möjligt att analysera förändring i valdeltagande och väljarrörlighet på individnivå. Intervjudata är däremot inte lika tillförlitligt som konkret registerdata, eftersom det inte är möjligt att lita på att de intervjuade berättar sanningen.

8. Diskussion

I denna avhandling har förändring i valdeltagande och väljarrörlighet i Västeuropa analyserats, för att undersöka vilken av dessa som har ett starkare samband med väljarstödet för populistiska partier. Jag har undersökt resultaten från parlamentsval under perioden 1998–2018 och dessutom skiljt mellan höger-, center- och vänsterpopulistiska partier.

Avhandlingens forskningsfråga löd:

Kommer stödet för populistiska partier i Västeuropa främst från andra partiers väljare eller röstberättigade som inte röstat i tidigare val?

- Finns det ett samband mellan förändring i valdeltagande och förändring i stödet för populistiska partier i Västeuropa?
- Finns det ett samband mellan väljarrörlighet och förändring i stödet för populistiska partier i Västeuropa?

Metoden jag använt mig av är korrelations- och regressionsanalys. Jag har dessutom undersökt om det finns något tydligt mönster gällande när väljarstödet vuxit. Jag har då fokuserat på två stora förändringar under de analyserade 20 åren: finanskrisen 2008 och flyktingvågen 2015. Tidsavgränsningen och den geografiska avgränsningen har baserats på de använda databaserna och dessutom analysenheternas förhållandevis lika egenskaper. Därtill har jag analyserat om resultaten skiljer sig om data från Belgien och Luxemburg inte ingår, eftersom dessa länder har obligatoriskt valdeltagande. Obligatoriskt valdeltagande påverkar troligen röstningsbeteendet bland väljarkåren.

Tittar man närmare på *när* populistiska partiers väljarstöd har vuxit så ser man att väljarstödet för vänsterpopulistiska partier växte speciellt efter flyktingvågen 2015. Jag antog att stödet för just vänsterpopulistiska partier skulle öka efter finanskrisen 2008 i och med partiernas starka ekonomiska fokus, men resultatet visar att det troligen är kulturella förändringar som sporrar väljarna att stödja vänsterpopulistiska partier. I stora drag växte

väljarstödet för högerpopulistiska partier både efter finanskrisen 2008 och flyktingvågen 2015. Resultaten pekar på att vänsterpopulistiska partiers väljarstöd växer efter kulturella kriser, medan högerpopulistiska partiers väljarstöd växer efter både kulturella och ekonomiska kriser. Detta är konsekvent med påståendet att det är de kulturella kriserna som påverkar väljarstödet för populistiska partier i en större utsträckning än vad ekonomiska kriser gör (Inglehart och Norris 2016, s. 4–5).

Resultaten från korrelations- och regressionsanalyserna är överraskande. Hypotesen om att sambandet mellan förändring i valdeltagande och förändring i väljarstöd är svagare än sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd stämmer, liksom hypotesen om att det finns ett positivt samband mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för populistiska partier i Västeuropa. Däremot stämmer inte hypotesen om att sambandet mellan väljarrörlighet och förändring i väljarstöd för högerpopulistiska partier är starkare än för andra populistiska partier. Resultaten är överraskande eftersom tidigare forskning har lyft fram att speciellt högerpopulistiska partier skulle erhålla väljarstöd på bekostnad av andra partier (som skulle ta sig i uttryck med ett positivt samband mellan väljarrörlighet och väljarstöd för högerpopulistiska partier). Analysen i denna studie påvisar inget signifikant samband mellan dessa två. Däremot är det positiva sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för vänsterpopulistiska partier signifikant, och därtill också det positiva sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för populistiska partier generellt. Det senare sambandet beror troligen på att det förra sambandet är så pass starkt, att det ”tar över” det icke-signifikanta negativa sambandet mellan väljarrörlighet och väljarstöd för högerpopulistiska partier. Vad gäller förändring i valdeltagande är det bara sambandet till väljarstödet för centerpopulistiska partier som är signifikant, och denna signifikans ”försvinner” då sambandet till populistiska partiers väljarstöd generellt undersöks.

Då data från Belgien och Luxemburg inte ingår i analysen, ser resultaten liknande ut. Sambandet mellan väljarrörlighet och samtliga populistiska partier är fortfarande signifikant, trots att antalet fall är färre. Detta beror troligen på att antalet fall vänsterpopulistiska partier är det samma. Däremot är sambandet mellan förändring i

valdeltagande och väljarstödet för centerpopulistiska partier inte signifikant, vilket troligen beror på att antalet fall sjunker från 18 till 12.

Sammanfattningsvis pekar studien och resultaten på att orsaken till väljarstödet för populistiska partier inte är helt självklar, och att det är motiverat att utforska sambanden mellan förändring i valdeltagande, väljarrörlighet och förändring i väljarstödet för populistiska partier ytterligare.

9. Källförteckning

Litteratur:

Albertazzi, D., McDonnell, D. 2008. *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*. New York: Palgrave MacMillan.

Algan, Y., Guriev, S., Papaioannou, E., Passari, E. 2017. *The European Trust Crisis and the Rise of Populism*. Brookings Papers on Economic Activity, 309-382.

Baldini, G., Pappalardo, A. 2008. *Elections, Electoral Systems and Volatile Voters*. Basingstoke: Palgrave Macmillan Limited.

Bartolini, S., Mair, P. 1990 *Identity, competition, and electoral availability*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cambridge University Press. 2017. *'Populism' revealed as 2017 Word of the Year by Cambridge University Press*. Hämtad 2019-01-02, från <https://www.cam.ac.uk/news/populism-revealed-as-2017-word-of-the-year-by-cambridge-university-press>

Chiaromonte, A., Emanuele, V. 2017. *Party system volatility, regeneration and de-institutionalization in Western Europe (1945–2015)*. Party Politics, 23(4), 376–388. Doi: 10.1177/1354068815601330

CIA. *The World Factbook*. Hämtad 2019-01-03, från <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2144.html>

Dalton R., Farrell D., McAllister I. 2011. *Political Parties & Democratic Linkage – How Parties Organize Democracy*. New York: Oxford University Press Inc.

Dalton, R. 2014. *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies (Sixth Edition)*. Washington, D.C. : SAGE Publications.

Euronews. 2018. *Explained: the rise and rise of populism in Europe*. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.euronews.com/2018/03/15/explained-the-rise-and-rise-of-populism-in-europe>

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. 2010. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Sverige AB.

[IDEA. \(2016\). Voter Turnout Trends around the World. Stockholm: International IDEA.](#)

Immerzeel, T., Pickup, M. 2015. *Populist radical right parties mobilizing 'the people'? The role of populist radical right success in voter turnout*. *Electoral Studies*, (40), 347 – 360.

Inglehart, R., Norris, P. 2016. *Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash*. HKS Working Paper No. RWP16-026. Hämtad 2019-02-05, från <https://ssrn.com/abstract=2818659>

Kriesi, H., Grande, E., & Dolezal, M. 2012. *Political Conflict in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kriesi, H. 2014. *The Populist Challenge*. *West European Politics*, 37(2), 361-378, Doi: 10.1080/01402382.2014.887879

Lantz, B. 2014. *Den statistiska undersökningen – grundläggande metodik och typiska problem*. Lund: Studentlitteratur.

Mainwaring, S., Gervasoni C., España-Najera A. 2017. *Extra- and within-system electoral volatility*. *Party Politics*, 23(6), 623–635. Doi: 10.1177/1354068815625229

Mair, P. 1997. *Party System Change: Approaches and Interpretations*. Oxford University Press.

Mudde, C. 2004. *The Populist Zeitgeist i Government and Opposition*. Oxford: Blackwell Publishing.

Mudde, C., Kaltwasser. R. 2012. *Populism in Europe and the America: Threat or Corrective for Democracy?* Cambridge: Cambridge University Press.

Norris, P. 2002. *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Norris, P. 2005. *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. Cambridge: Cambridge University Press.

[Pedersen, M. 1979. *The Dynamics of European Party Systems: Changing Patterns of Electoral Volatility*. *European Journal of Political Research* \(7:1\).](#)

Pollock, P. 2009. *The Essentials of Political Analysis*. Washington: CQ Press c2009.

Robbins, J., Hunter, L. 2011. *Impact of electoral volatility and party replacement on voter turnout levels*. *Party Politics*, (6), 919–939. Doi: 10.1177/1354068810389642

Rooduijn, M. 2015. *The rise of the populist radical right in Western Europe*. *European View*, (14), 3-11. Doi: 10.1007/s12290-015-0347-5

Rooduijn, M., van der Brug W., de Lange, S. 2016. *Expressing or fuelling discontent? The relationship between populist voting and political discontent*. *Electoral Studies*, (43), 32-40

Rooduijn, M., Akkerman, T. 2017. *Flank attacks: Populism and left-right radicalism in Western Europe*. Party Politics, 23(3), 193-204. Doi: 10.1177/1354068815596514

Simmons, K., Silver, L., Johnson, C. & Wike, R. (2018). *In Western Europe Populist Parties Tap Anti-Establishment Frustration but Have Little Appeal Across Ideological Divide*. Pew Research Center.

Rooduijn, M., Van Kessel, S., Froio, C., Pirro, A., De Lange, S., Halikiopoulou, D., Lewis, P., Mudde, C. & Taggart, P. (2019). *The PopuList: An Overview of Populist, Far Right, Far Left and Eurosceptic Parties in Europe*. Hämtad 2019-02-14, från <http://www.populist.org>.

Politico. 2018. *Who killed European Social Democracy?* Hämtad 2019-05-31, från <https://www.politico.eu/article/matteo-renzi-martin-schulz-italy-germany-who-killed-european-social-democracy/>

The Guardian. 2018a. *Revealed: One in four European vote populist*. Hämtad 2019-01-02, från <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/nov/20/revealed-one-in-four-europeans-vote-populist>

The Guardian. 2018b. *Measuring populism: How the Guardian charted its rise*. Hämtad 2019-01-03, från <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/20/measuring-populism-how-guardian-charted-rise-methodology>

The Guardian. 2018c. *'We the people': the battle to define populism*. Hämtad 2019-02-04, från <https://www.theguardian.com/news/2019/jan/10/we-the-people-the-battle-to-define-populism>

The Guardian. 2018d. *How Populism Emerged as an Electoral Force in Europe*. Hämtad 2019-05-16, från <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/nov/20/how-populism-emerged-as-electoral-force-in-europe>

Van Biezen, I., Mair, P., Poguntke, T. 2012. *Going, going,...gone? The decline of party membership in contemporary Europe*. European Journal of Political Research, (51), 24–56. Doi: 10.1111/j.1475-6765.2011.01995.x

Zaslove, A. 2008. *Here to stay? Populism as a New Party Type*. European Review, 16(3), 319-336. Doi:10.1017/S1062798708000288

Datasamlingar:

Parties and Elections in Europe. (u.å). Hämtad 2019-02-19, från <http://www.parties-and-elections.eu/index.html>

IDEA. *Voter Turnout Database*. Hämtad 2018-08-10, från <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout>

[Emanuele, V. \(2015\), *Dataset of Electoral Volatility and its internal components in Western Europe \(1945-2015\)*. Rome: Italian Center for Electoral Studies](#)